

O PROCESAMIENTO DE ALIMENTOS NOS ANIMAIS

Tema 10 – 1ª parte

Introducción

- Non hai que confundir alimentación con nutrición
  - ▣ A **Alimentación** é a obtención de alimentos polos organismos
  - ▣ A **Nutrición** é o conxunto de procesos de natureza físico-química mediante os cales un organismo transforma e incorpora as súas propias células, as substancias que se atopan formando parte deses alimentos.
- Para que se realice a Nutrición, é imprescindible que os alimentos sexan transformados (mecánica e químicamente) en substancias químicas máis sinxelas.
- Neste procesamento interveñen distintos órganos e aparatos:
  - ▣ **Aparato dixestivo:** dixestión e absorción de alimentos
  - ▣ **Aparato circulatorio:** leva os alimentos ata as células para seres metabolizados
  - ▣ **Aparato respiratorio:** intercambio de gases
  - ▣ **Aparato excretor:** eliminación de refugallos xerados nas células

A nutrición nos animais

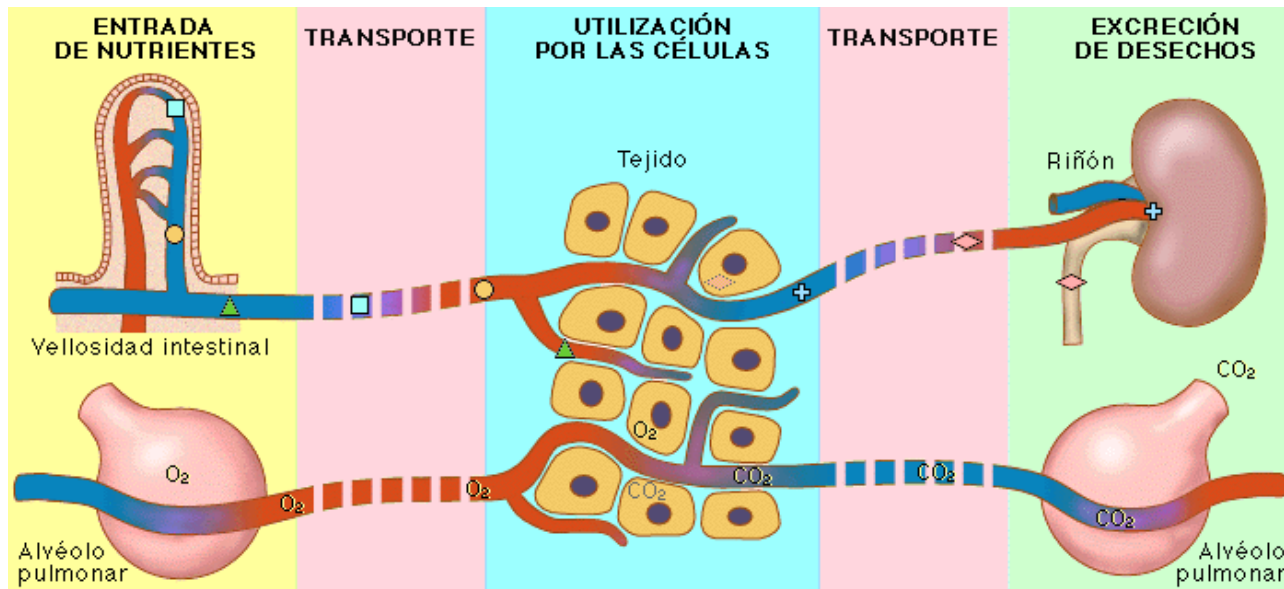
- Todos os animais son **heterótrofos**, necesitan incorporar a materia orgánica xa elaborada para crear a súa e obter a enerxía para os seus procesos vitais.
- Os **nutrientes** necesarios encóntanse nos **alimentos** en forma de moléculas complexas.
- Para incorporar os **nutrientes** ás células, os alimentos deben sufrir unha transformación de moléculas complexas en moléculas sinxelas.
- Este proceso é básico para a vida dos animais, e realízase no aparato dixestivo, pero estará anatómica e fisioloxicamente adaptado ao alimento consumido

○ proceso dixectivo

- Agrupa todas as transformacións que sofren os alimentos no aparato dixectivo para poder ser asimilado. As distintas etapas son:
  1. **Inxestión:** entrada dos alimentos no organismos. A maioría dos animais teñen unha boca e nalgún lugar próximo a ela, presentan unha estrutura especializada que facilita a captura dos alimentos.
  2. **Dixestión:** transforma os alimentos en moléculas máis sinxelas que poidan ser aproveitadas polas células. Na maioría hai unha dobre dixestión: mecánica e química.
  3. **Absorción:** as moléculas obtidas na dixestión, atravesan as paredes e pasan ao sistema circulatorio para ser distribuídas a todas as células do organismo.
    - Nos organismos pouco evolucionados (Celentéreos), non hai un sistema circulatorio pois a maioría das células está en contacto directo co medio externo, do que toman os alimentos e expulsan os residuos da dixestión.
  4. **Exestión:** eliminación de todos os residuos que non puideron ser dixectados e que deben ser expulsados ao exterior do organismo

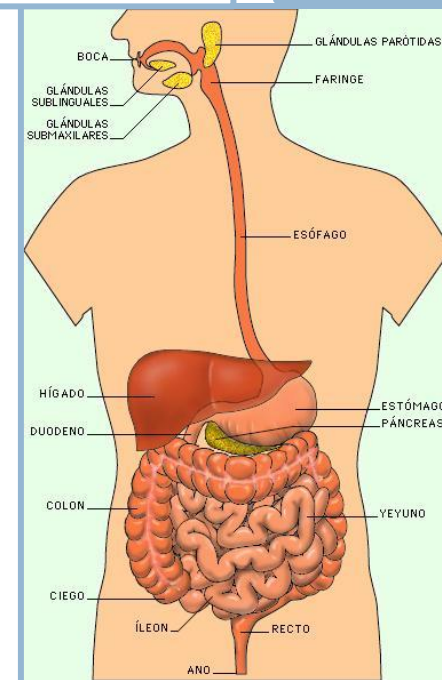
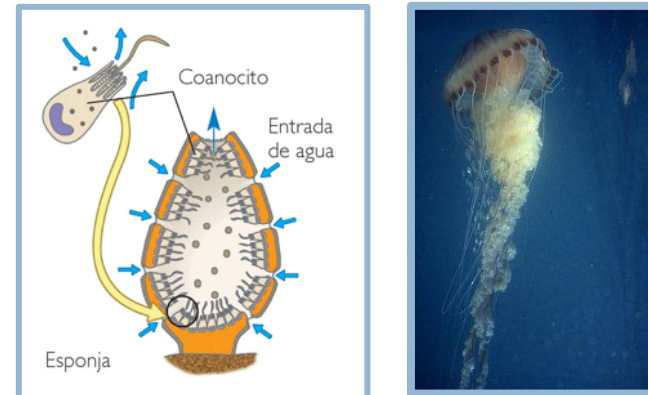
Aparatos implicados na nutrición

- Aparato dixestivo
- Aparato circulatorio
- Aparato respiratorio e
- Aparato excretor

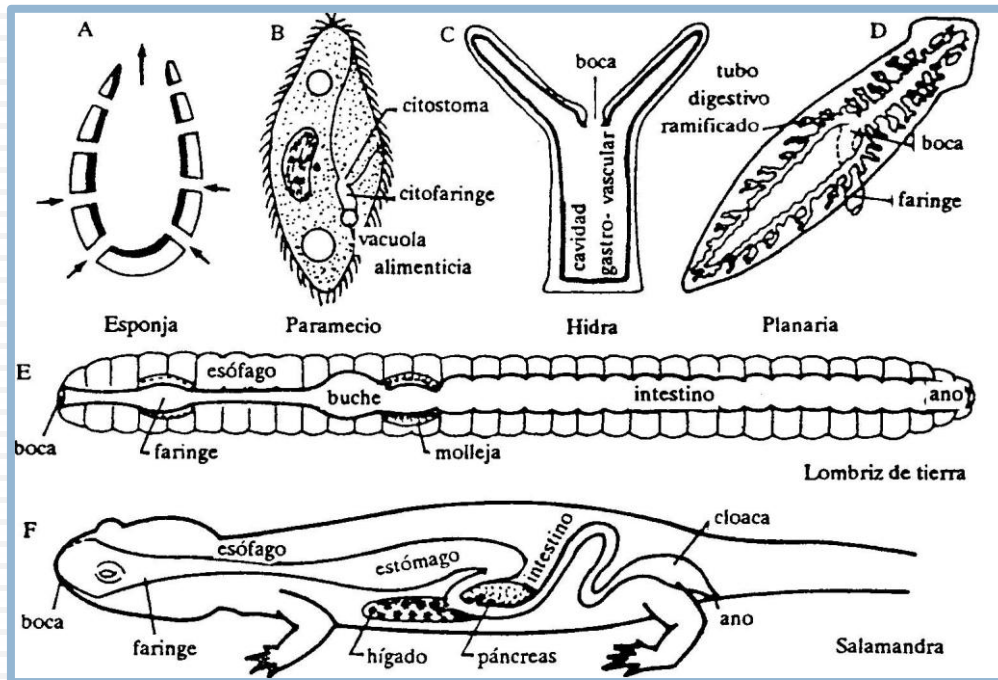

2 modelos distintos de aparatos dixestivos

- Unha **cavidade gástrica** que ocupa o centro do animal e está comunicada co exterior a través dunha única abertura (boca e ano). Ex., tipo Poríferos e tipo Cnidarios.
- **Tubo dixestivo**, con 2 aberturas (boca e ano). Se diferencian unha serie de rexións de características anatómicas e fisiolóxicas distintas, adaptados aos distintos tipos de alimentación.

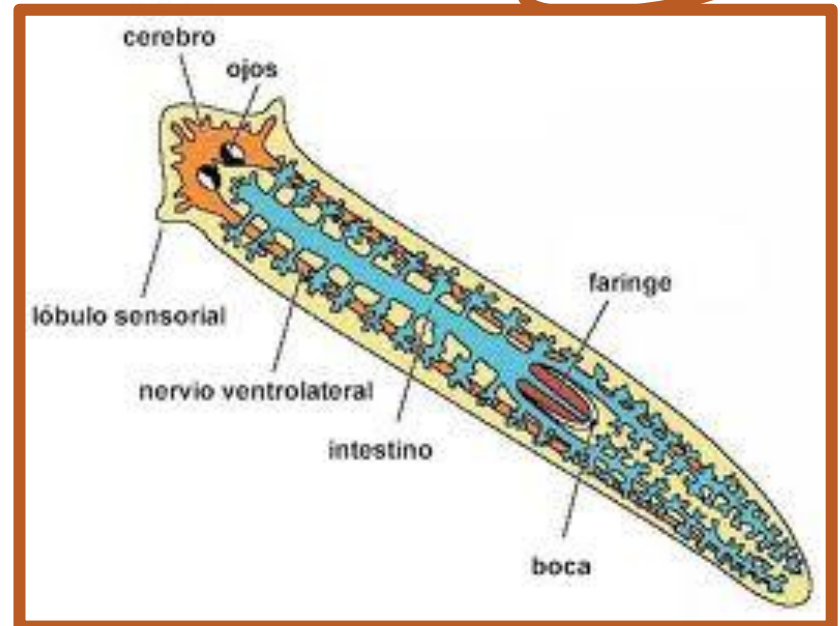
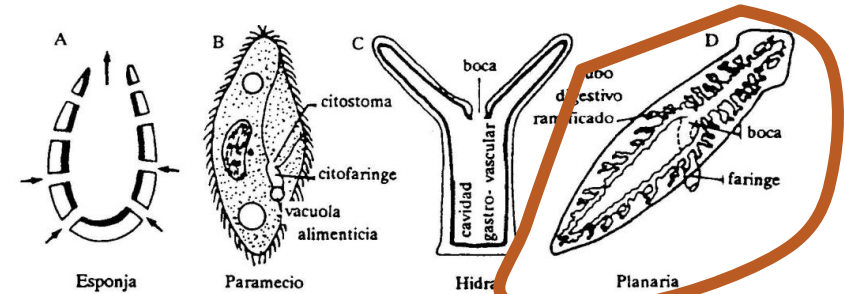

Aparatos dixestivos en Invertebrados

Tipo Plathelminthos

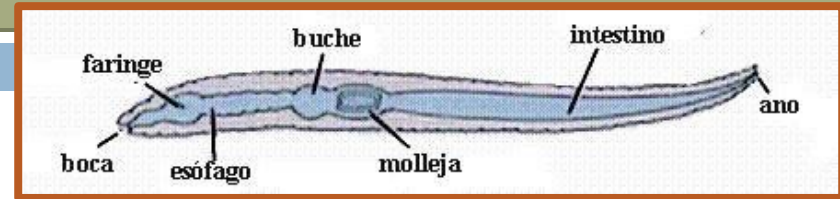
- Nas **planarias**, existe un tubo ciego, con un orificio (a boca). Almacenan los excrementos no Intestino e son eliminados por un lavado intestinal.
- Nas **tenias**, que son parásitos intestinais, carecen de aparato dixestivo, e absorben o alimento a través da parede corporal

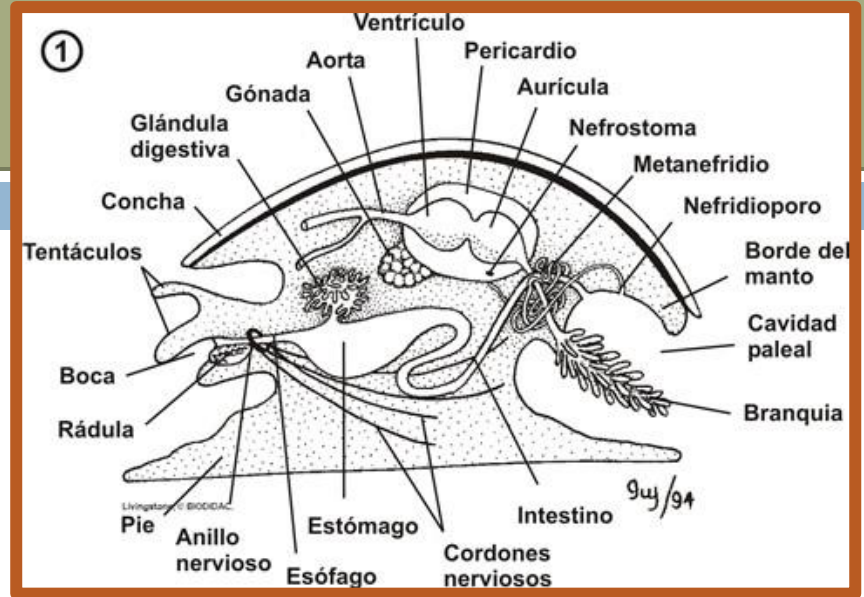
Tipo Anélidos (dixestión extracelular)

- Na **miñoca**, o aparato dixestivo é un longo tubo (boca, farinxe, esófago, boche ou papo, moega, intestino e ano):
  - ▣ No boche ou **papo**, almacena alimentos
  - ▣ Na **moega**, tritúrase
  - ▣ No **intestino**, pregamentos na zona dorsal, aumentan a superficie de absorción

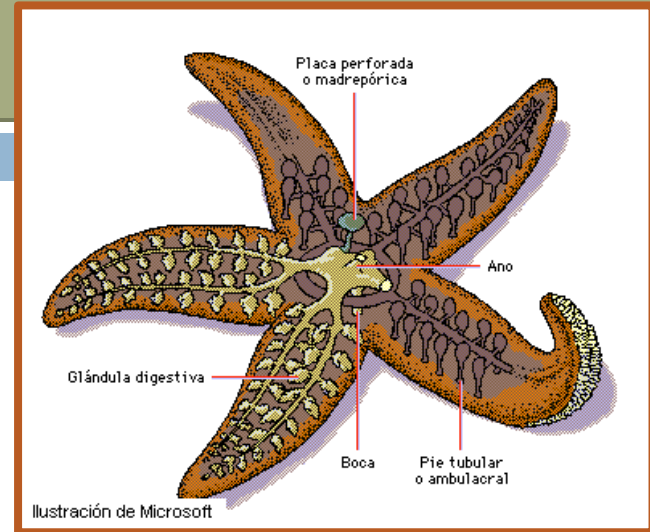
Tipo Moluscos

- Agás nos filtradores, o aparato dixestivo é un **tubo** formado por: boca, esófago, estómago, intestino e ano.
- O **hepatopáncreas**, glándula encargada de secretar enzimas dixestivos, desemboca no estómago.

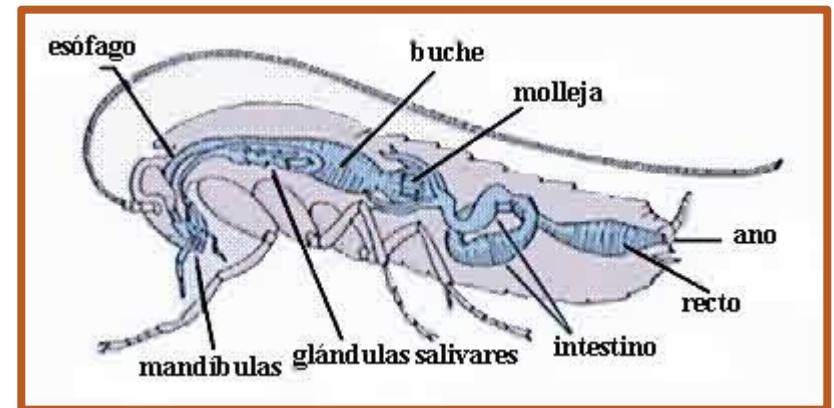
Tipo Equinodermos

- Tubo dixestivo formado por: boca (zona ventral), esófago, estómago, intestino e ano.
- Os **Ourizos** posúen a Lanterna de Aristóteles (5 pezas calcáreas), usada para raspar os alimentos

Tipo Artrópodos: Cl Insectos

- Grupo moi amplo, no que existen diferenzas
- Nos **Insectos** posúe: boca con glándulas salivares, esófago, boche (mestura alimentos con enzimas), moega (tritura), estómago (6 pares de cegos gástricos), intestino e ano.

Aparato dixestivo nos Vertebrados

Posúe un **tubo dixestivo**:

Boca, farinxe, esófago, estómago e intestino

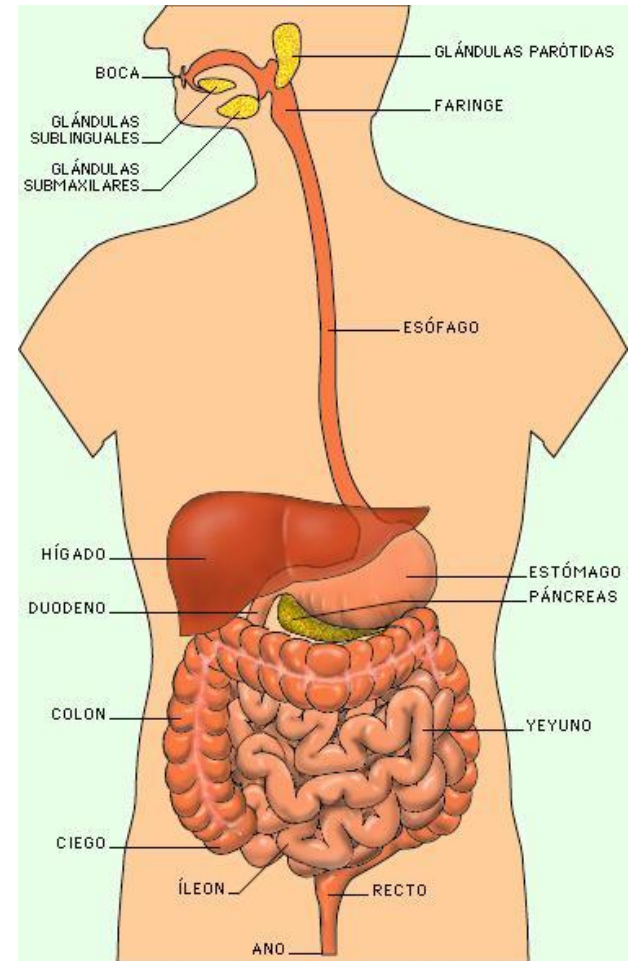
E as **glándulas anexas**:

- Glándulas salivares
- Fígado e
- páncreas

Aparato dixestivo dos Vertebrados

- Teñen un aparato dixestivo máis evolucionado, formado por un **tubo** e polas **glándulas** anexas.
- O **tubo dixestivo** presenta unhas características anatómicas e fisiolóxicas que favorecen a dixestión:
  - **As súas paredes son musculosas**, o que favorece o tránsito dos alimentos a través do tubo dixestivo.
  - **Diferéncianse rexións** con características propias (a boca, farinxe, esófago, estómago e intestino) adaptadas ao tipo de alimentación de cada animal
  - **A súa lonxitude é grande**, o suficiente para que os alimentos se dixiran e absorban eficazmente.
  - **Presenza de glándulas** nas paredes do estómago e do intestino, que segregan zumes dixestivos con enzimas hidrolíticos que favorecen a dixestión.
- As glándulas anexas (como as salivares, páncreas e fígado) están situadas fóra do tubo dixestivo, e producen diversos zumes que verten ao interior do tubo dixestivo para realizar a dixestión ou facilitala.
- Ao seren un grupo amplo, os seus aparatos difiren en función dos seus hábitos alimentarios:
  - Os carnívoros teñen un tubo dixestivo máis curto que os herbívoros.

Inxestión do alimento

Dependendo da **forma** en que os animais conseguen os alimentos, existen **2 métodos de inxesta**:

- ❑ **Pasiva**
- ❑ **Activa**

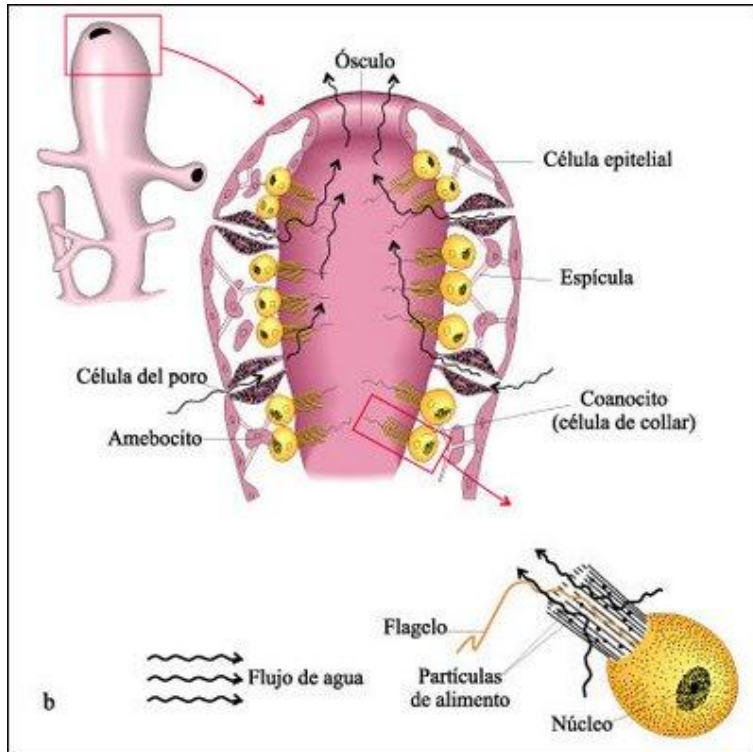
Inxestión pasiva

- Algúns animais acuáticos (moitos inmóbiles) utilizan a inxestión pasiva en que interveñen certas estruturas especializadas:
  - **Estruturas ciliadas**, formadas por **cilios** e **flaxelos** que facilitan a inxestión do alimento. Como en:
    - as Esponxas: os coanocitos (o flaxelo se axita e agrupa as partículas alimenticias na coroa de cilios)
    - Os Moluscos Bivalvos, teñen a superficie das branquias recubertas de cilios, e arrastran as partículas alimenticias á cavidade paleal.
  - **Filtros**, que reteñen os microorganismos e partículas orgánicas (en animais acuáticos). Ex., algúns Moluscos, Crustáceos de vida libre e gran nº de vermes mariños

Ingestión pasiva

Estructuras ciliadas

filtros

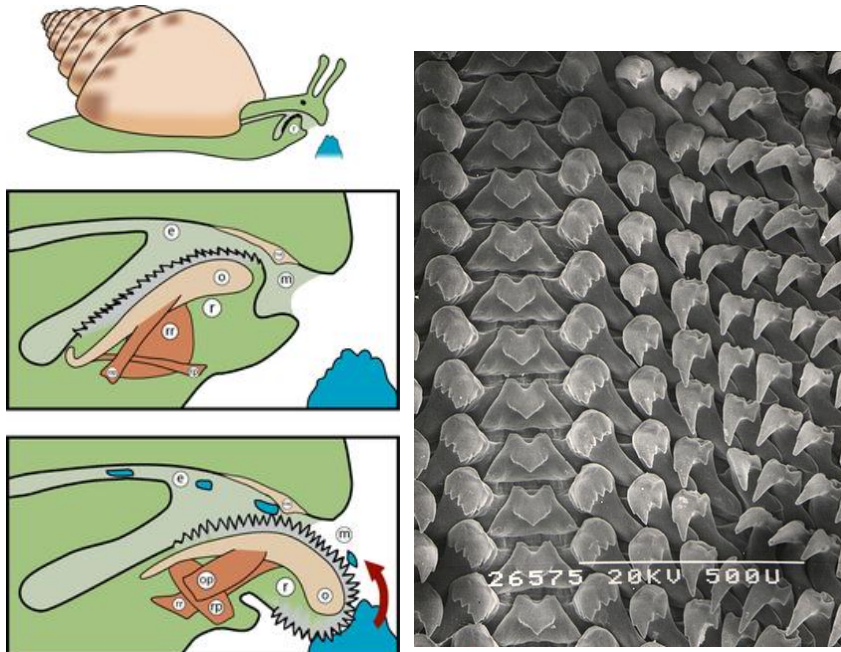

Inxestión activa

- Este sistema implica que o animal posúa órganos adaptados á captura e suxeición do alimento. Tipos:
- A **rádula** dos Moluscos: é semellante a unha lingua, é un órgano con n° dentes agudos, que o animal move coma unha lixa, arrancando pequenos anacos que introduce na boca.
- **Tentáculos:** suxeitan ás presas. Coma:
  - Moluscos Cefalópodos, teñen tentáculos musculosos e con ventosas
  - Cnidarios: teñen células urticantes (Cnidoblastos) cos que inxectan un líquido paralizante que facilita a súa captura.
- **Apéndices bucais** dos Artrópodos, con distintas morfoloxías, adaptadas ao tipo de nutrición:
  - Mastigadora-lambeadora (abellas)
  - Chupadora (volvoretas)
  - Mastigadora (langostas)
  - Picadora (moscas)
- Os **dentes** dos Vertebrados, encargados de cortar e triturar o alimento. A forma, o número e o desenvolvemento son distintos segundo cada especie animal ao longo da evolución
- Nas Aves teñen **peteiro** córneo, carecen de dentes, con formas distintas segundo o tipo de alimentación

Ingestión activa nos Invertebrados

Rádula nos Moluscos

Tentáculos nos Cefalópodos e Cnidarios

Inxestión activa nos Invertebrados

Chupador das volvoetas

Mastigador lambedor das abellas

Inxestión activa nos Invertebrados

Picador chupador da pulga de gato

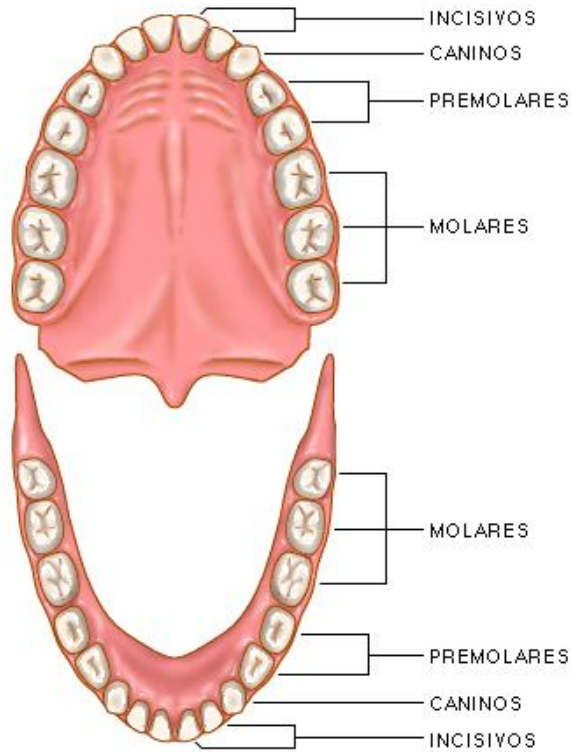

Picador das moscas

Ingestión activa nos Vertebrados

Dentes

peteiro

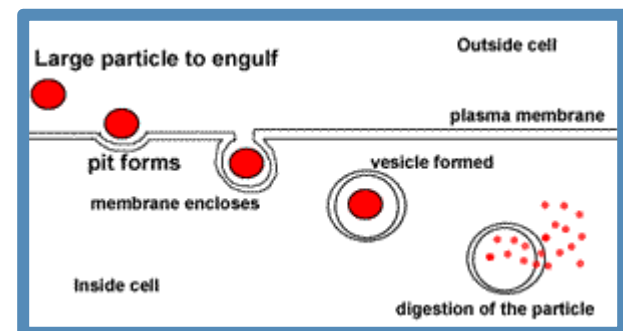
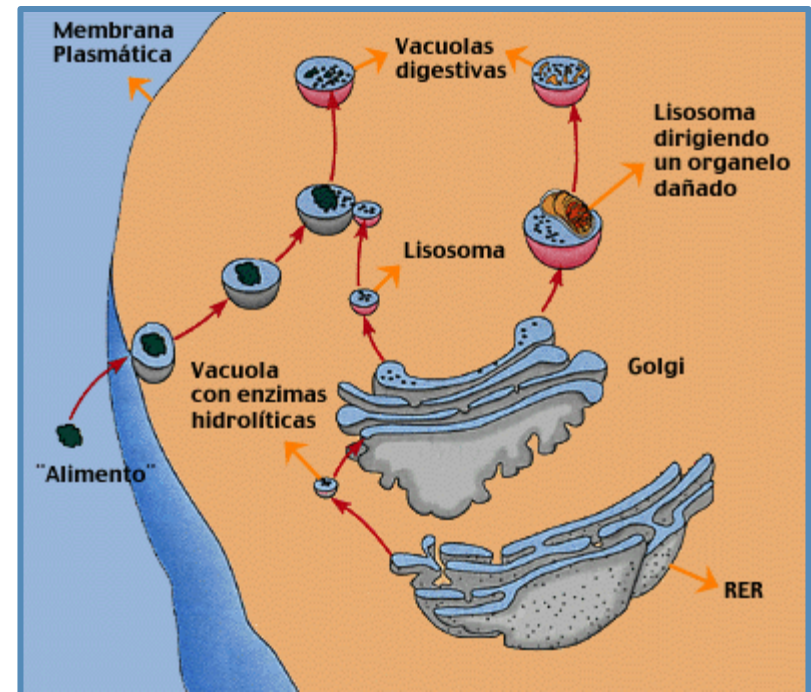
Tipos de Digestión

Segundo o lugar **onde** se realice a **digestión**, clasifícanse en:

- ❑ **digestión Intracelular**
- ❑ **digestión Mixta**
- ❑ **digestión Extracelular**

a.- Digestión intracelular

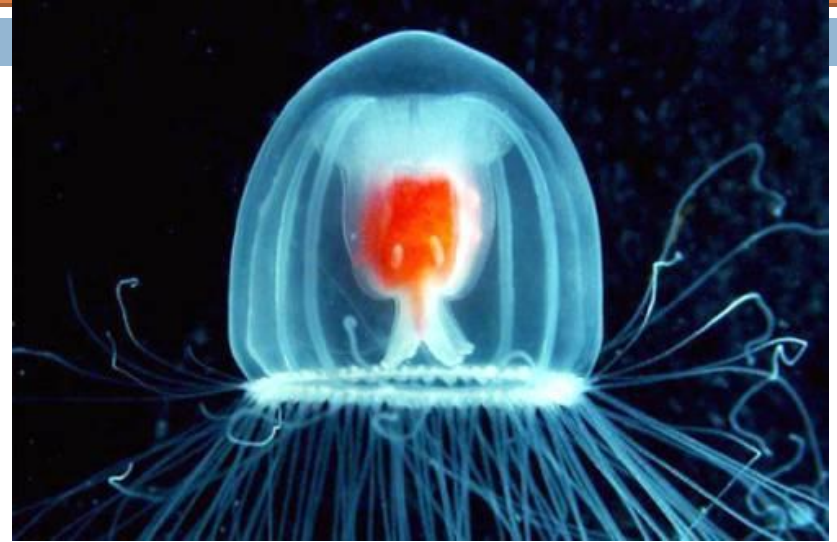
- Engloba as partículas nunha **vacuola** (Endocitose)
- Achéganse os **lisosomas**
- Lisosomas + vacuolas = **vacuolas dixestivas**, nas que se produce unha degradación química
- As substancias dixeridas pasan ao hialoplasma.
- Os refugallos quedan nunha **vacuola fecal** que é expulsada por **exestión**

b.- Digestión mixta

- Desenvólvese en 2 etapas:
  - ▣ 1ª extracelular
  - ▣ 2ª intracelular
- Moi corrente en animais pouco evolucionados (Cnidarios).
- Os pasos son:
  - ▣ A dixestión iníciase na cavidade gastrovascular, en onde as células segregan enzimas que degradan as partículas
  - ▣ A dixestión intracelular continua no interior das células dixestivas situadas na gastroderme: os nutrientes pasan por difusión ás outras células
  - ▣ O alimento non dixerido é expulsado pola boca.

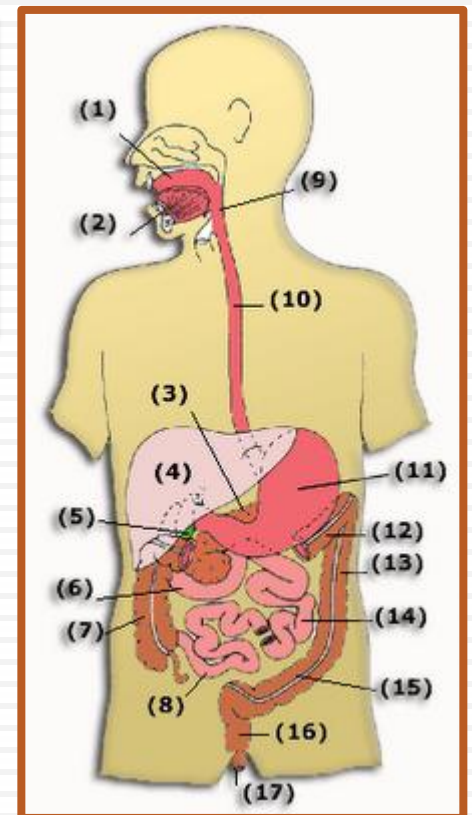

c.- Dixestión extracelular

- A dixestión realízase fora das células, nas cavidades internas do tubo dixestivo
- Desde o punto de vista adaptativo, é a modalidade que permite a inxestión de partículas de maior tamaño.
- É propia de:
  - moitos Invertebrados e
  - de todos os Vertebrados
- **Transformacións mecánicas:** fragmentación do alimento en partículas máis pequenas.
  - Na maioría dos Vertebrados, os **dentes** fragmentan o alimento
  - Nas aves, realízase na **moega**, parte do estómago que está adaptada, con potentes músculos e grans de area, que favorece a dixestión mecánica.
- **Transformacións químicas:** consiste na hidrólise enzimática das grandes moléculas orgánicas en moléculas máis sinxelas
  - Existen tantos enzimas distintos como grandes moléculas hai que dixerir
  - As accións lévanse a cabo nas distintas seccións do tubo dixestivo

O proceso dixestivo nos Vertebrados

O proceso é semellante en todos os Vertebrados. Tomamos como modelo o aparato dixestivo humano

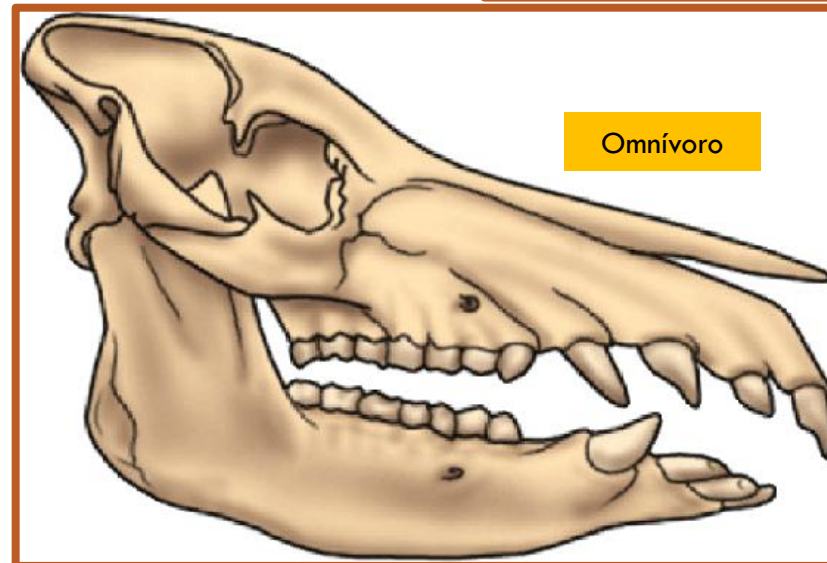
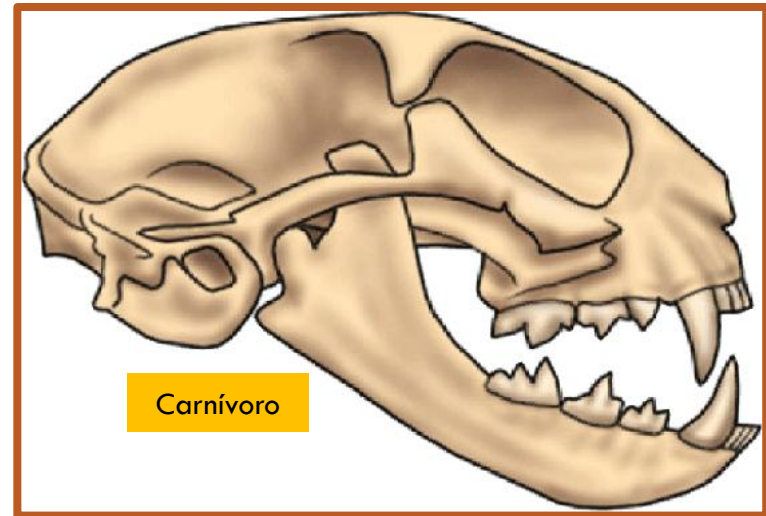
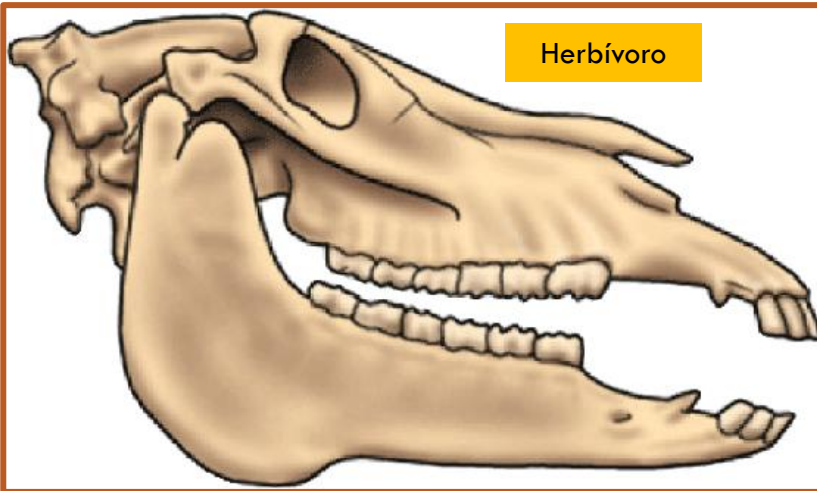

Dixestión na boca

Iníciase na boca os seguintes pasos:

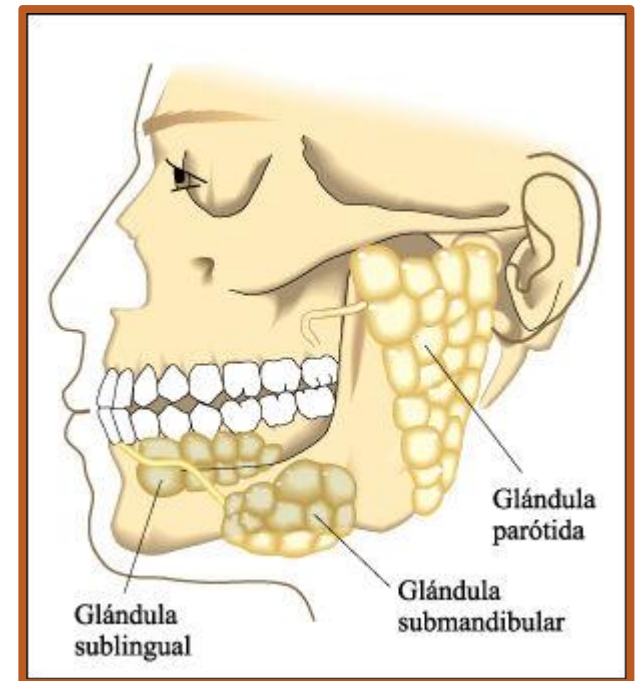
- **MASTIGACIÓN:** a boca é unha cavidade provista de dentes nos mamíferos. O grao de desenvolvemento está adaptado ao tipo de dieta:
  - Nos **Carnívoros** están moi desenvolvidos os **cairos**, utilizados para esgazar as súas presas
  - Nos **Herbívoros**, carecen de cairos pero están moi desenvolvidos os **premolares** e **molares**, utilizados para triturar os alimentos.
  - Nos **Omnívoros**, **todos** os dentes teñen un grao de desenvolvemento semellante

Mastigación

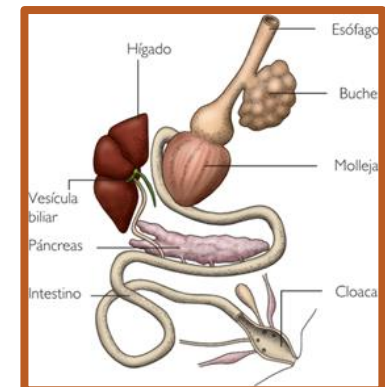
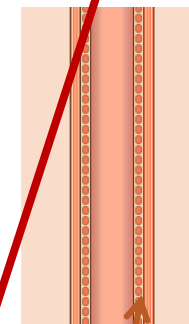
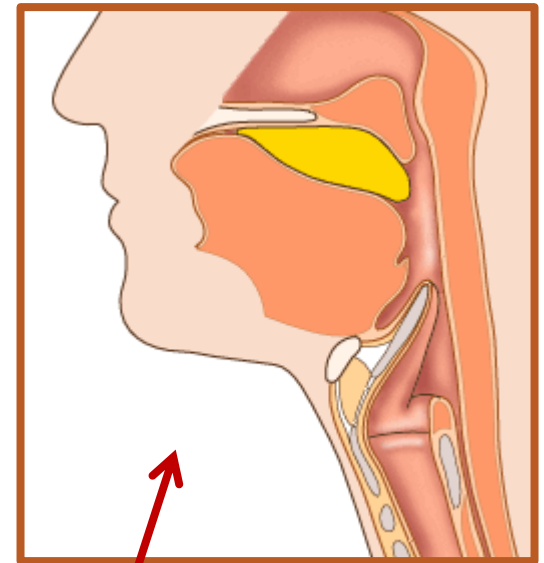
Dixestión na boca

- ❑ **INSALIVACIÓN:** inicia a dixestión química cando a **saliva**, secretada polas glándulas salivares, se mestura co alimento.
- ❑ A saliva está composta por:
  - ❑ **Auga,**
  - ❑ **Mucina e**
  - ❑ **Ptialina** (ou Amilasa salivar) degrada os polisacáridos (amidón) en Maltosa.
- ❑ Trala **mastigación e insalivación**, o alimento transfórmase no **bolo alimenticio**

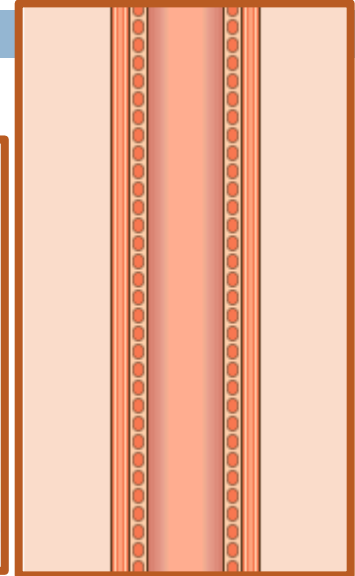
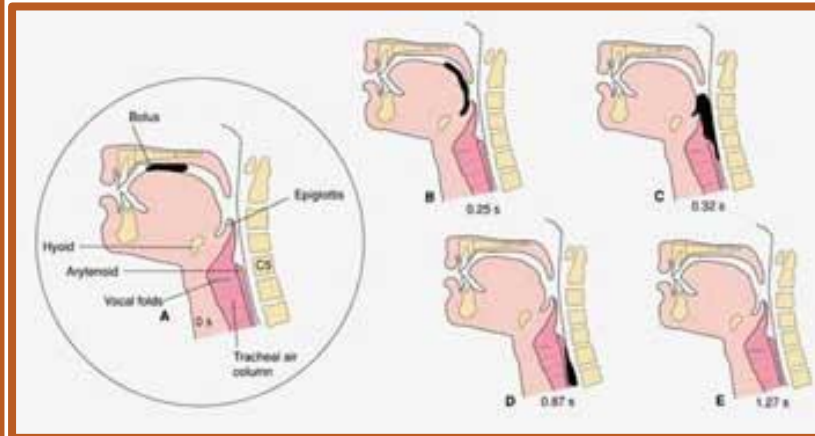
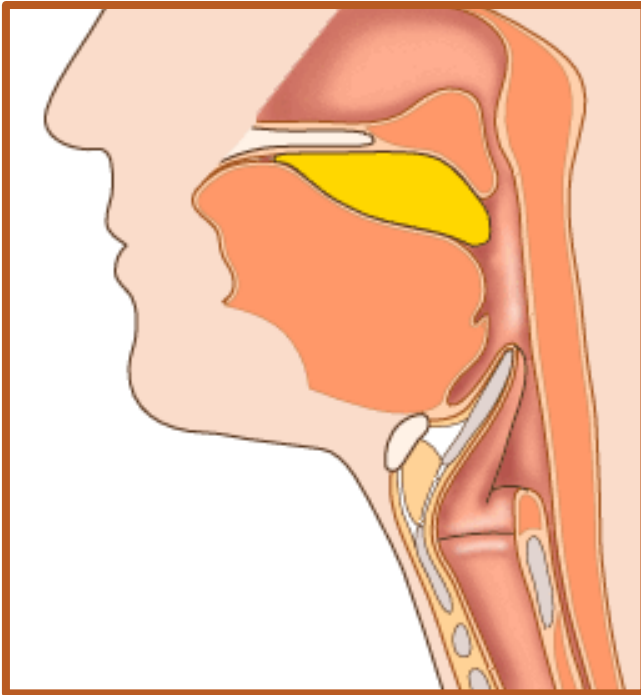

Dixestión na boca

- **Deglutición:** o bolo alimenticio é empurrado pola lingua cara a farinxe, desde onde pasa ao esófago e de aí ao estómago.
- O avance a través do esófago é grazas aos movementos de contracción ondulatorios – “os **movimentos peristálticos**”- , producidos polos músculos das paredes.
- Nas Aves, o esófago en un ensanchamento, o **boche**, onde se almacenan os alimentos.

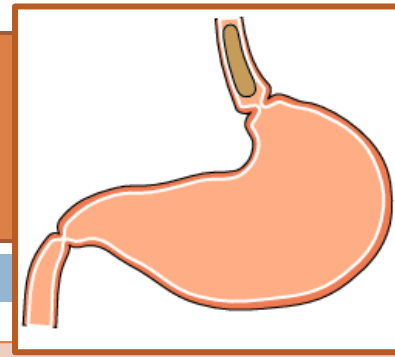

Deglutición e movimientos peristálticos

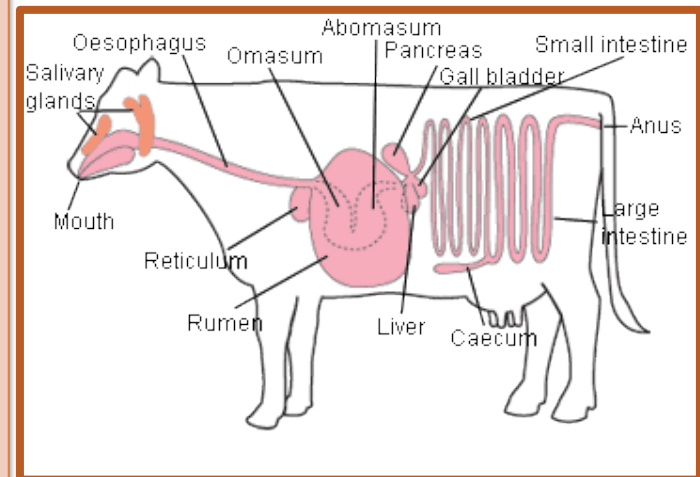
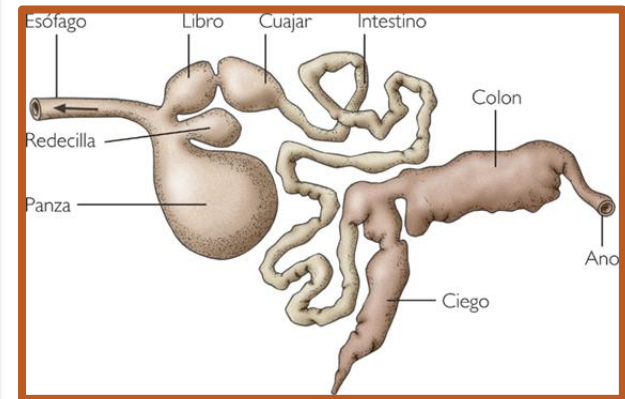
Dixestión gástrica

- Ocorre no estómago, onde tamén se almacena o alimento.
- A diferenciación do estómago é unha vantaxe adaptativa
- No estómago, pode ter 1 ou varias cavidades, de paredes musculosas e realizan a dixestión gástrica en 2 fases:
  - **Dixestión mecánica**, pola contracción das paredes
  - **Dixestión química**, é grazas ao **zume gástrico**, secretado polas células da parede do estómago.
    - O **zume gástrico** está formado por:
      - **Ácido clorhídrico**, a produción deste ácido pode xurdir como unha adaptación para matar as presas e deter a actividade microbiana
      - **Pepsina**: enzima que degrada as proteínas en péptidos
      - **Mucina**, que protexe ao estómago da acción do ácido clorhídrico e a enzima pepsina.
- Trala dixestión gástrica, o bolo alimenticio transfórmase no **quimo**, e pouco a pouco pasa ao intestino

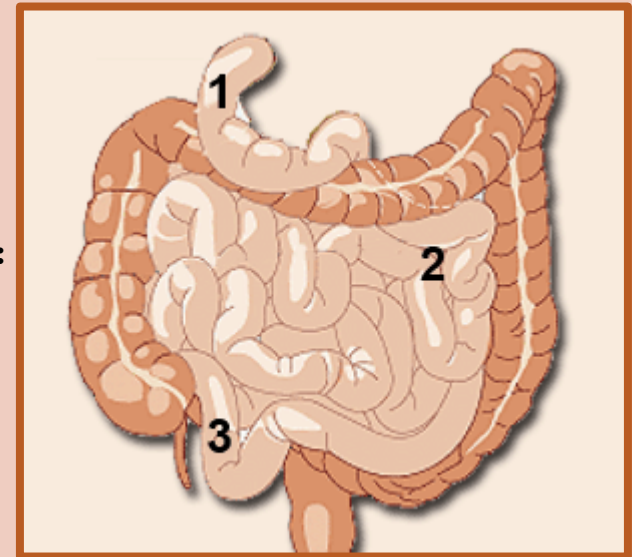
Dixestión gástrica nos Rumiantes

- Os rumiantes presentan un estómago ben adaptado
- 1. Aliméntanse practicamente sen mastigar e chega o alimento a 1ª cavidade do estómago, a **Panza**, onde existen microorganismos que dixiren a celulosa
- 2. En 2º lugar, pasan ao **Retículo** (“redecilla”) e desde ahí, o alimento é regurxitado e mastigado de novo (**rumia**)
- 3. Volve a ser tragado e pasa polo Retículo ata o **Libro**, onde se absorbe auga
- 4. E pasa agora ao **Calleiro** (“cuájar”), onde actúan os enzimas secretados polas súas paredes.

Dixestión intestinal

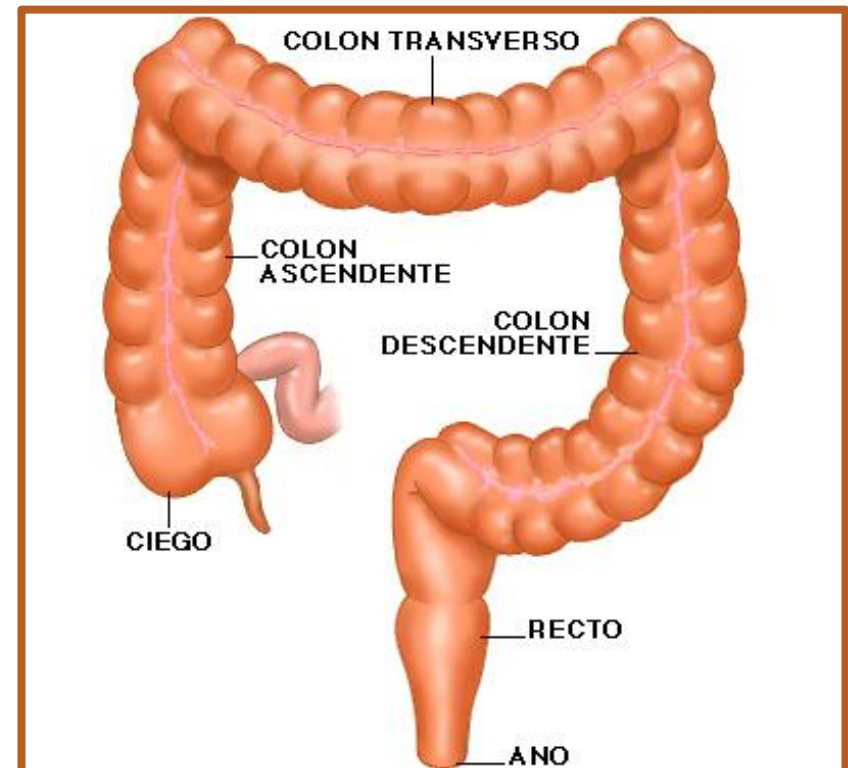
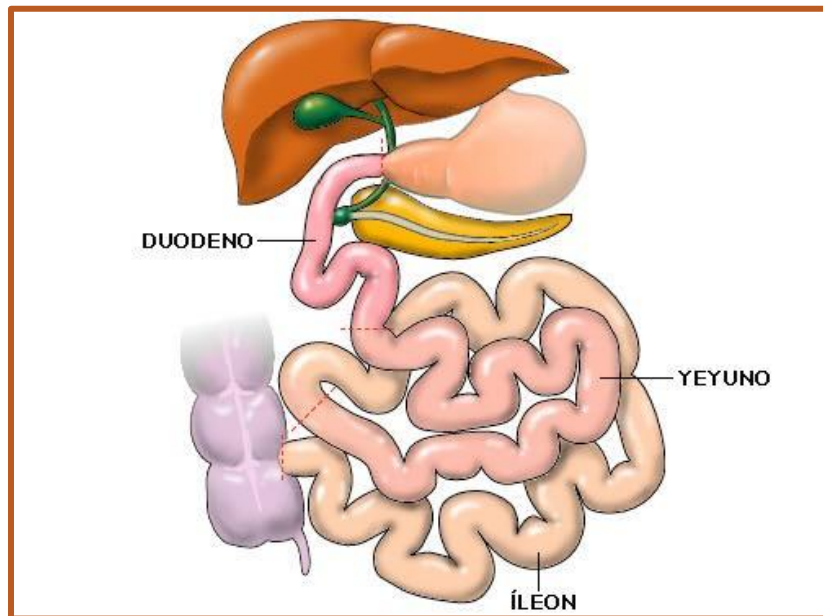
- A dixestión complétase no intestino, de lonxitude variable en función do tipo de alimentación
  - Nos herbívoros é máis longo ca nos carnívoros, adaptación necesaria para albergar abundante flora intestinal que é necesaria para dixerir a celulosa.
- Formado por 2 partes de distinto grosor:
  - **Intestino anterior ou delgado**, con 3 rexións:
    - Duodeno
    - Xexuno e
    - Íleo
  - **Intestino posterior ou grosso**, con varias rexións:
    - Cego con o apéndice vermiforme
    - Colon ascendente
    - Colon transverso
    - Colon descendente
    - Colon sigmoide
    - Recto e
    - Ano

Dixestión intestinal

- O **intestino delgado** únese ao **intestino grosso** pola **válvula ileo-cecal**, sendo o primeiro tramo do intestino grosso unha estrutura cega, dunhos 7 cm, o **cego** do que sale o apéndice vermiforme ou apéndice
- A dixestión do quimo complétase no Intestino delgado, grazas a acción química das secrecións vertidas ao Duodeno polo **Páncreas, Fígado** e as **Glándulas intestinais**.
- Trala acción destas secrecións o quimo transfórmase no **quilo**.
- O quilo está formado por:
  - Auga,
  - Sales minerais e
  - Nutrientes (monosacáridos, aminoácidos...)Que son absorbidos pola parede intestinal e incorporados ao aparato circulatorio.
- Finalmente, no **Intestino grosso** absórbese a maior parte da auga e os ións (Na^+ , K^+ ,...) e fórmanse as **feces**, que son eliminadas ao exterior a través do ano.
- O intestino grosso tamén posúe abundantes poboacións de **bacterias** (E. coli) que descompoñen os alimentos que non se dixiren previamente

Intestino delgado e intestino grosso

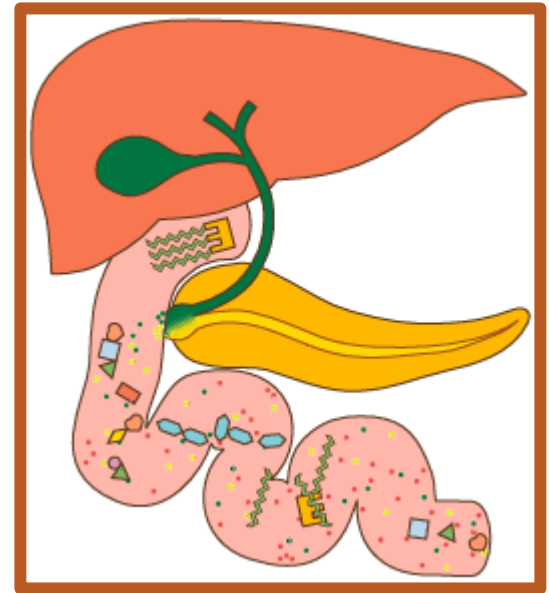

Funcións das glándulas anexas ao Intestinos

- Páncreas
- Fígado
- Glándulas Intestinais

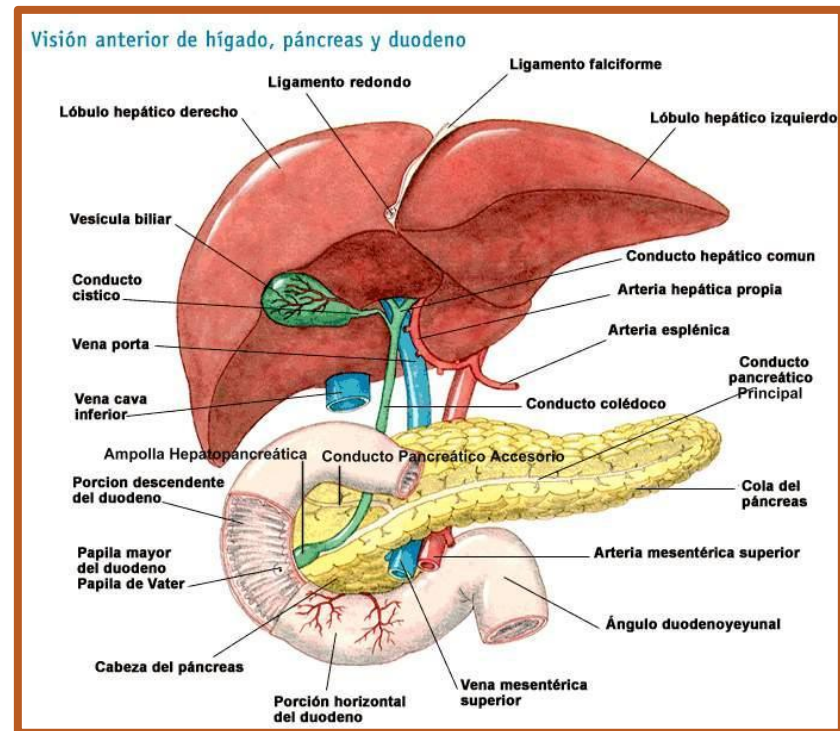
Páncreas

- Glándula de secreción mixta:
  - Produce as **hormonas Insulina e Glicagón** que interveñen na regulación da glicemia
  - Producen o **zume pancreático**, formado por enzimas hidrolíticos:
    - **Amilasa** que degrada o amidón en disacáridos e estos en monosacáridos
    - **Lipasa** que hidroliza as graxas en glicerina + ácidos graxos
    - **Tripsina e Quimotripsina** que hidrolizan as proteínas en péptidos máis pequenos

Fígado

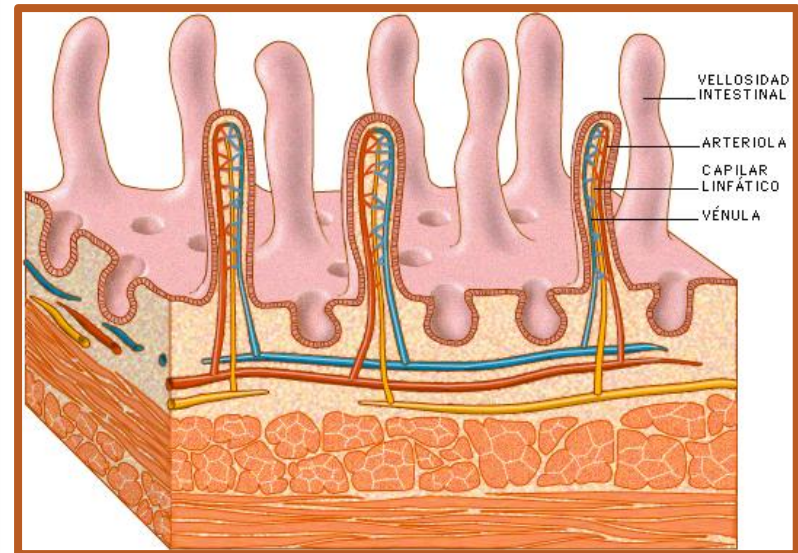
- Segrega a bile que almacénase na **vesícula biliar**.
- A **bile** provoca a emulsión das graxas, facilitando a actuación das lipasas pancreáticas e intestinais.
- Realiza importantes **funcións**:
  - Síntese de urea
  - Síntese de colesterol
  - Síntese da maioría das proteínas do plasma sanguíneo (fibrinóxeno, protrombina, ...)

Glândulas intestinais

- 2 tipos de glândulas:
  - **Glândulas de Brunner**
  - **Glândulas de Lieberkühn**
- Atópanse na mucosa intestinal e secretam o zume intestinal.
- ○ **o zume intestinal está formado por**
  - **Água**
  - **Mucus e**
  - **Numerosos enzimas:**
    - **Maltasa, Sacarasa e Lactasa** que hidrolizam maltosa, sacarosa e lactosa respectivamente
    - **Peptidasas** que hidrolizam os péptidos em aminoácidos
    - **Lipasas** que hidrolizam as graxas em ácidos graxos e glicerina

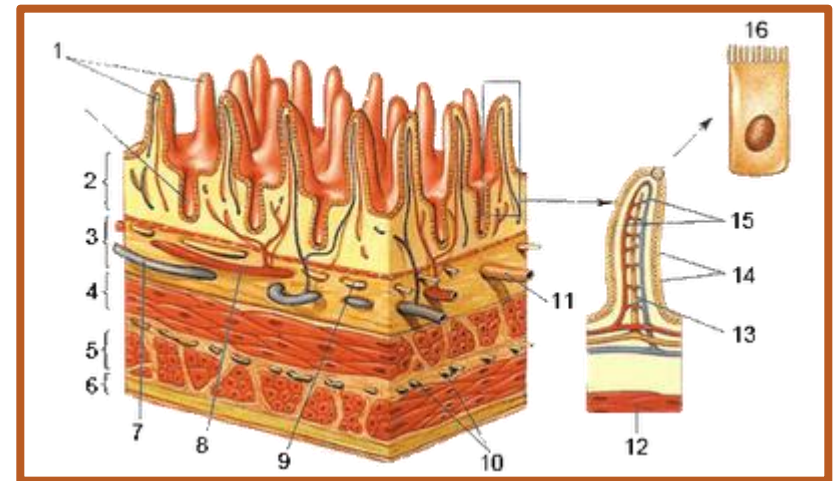

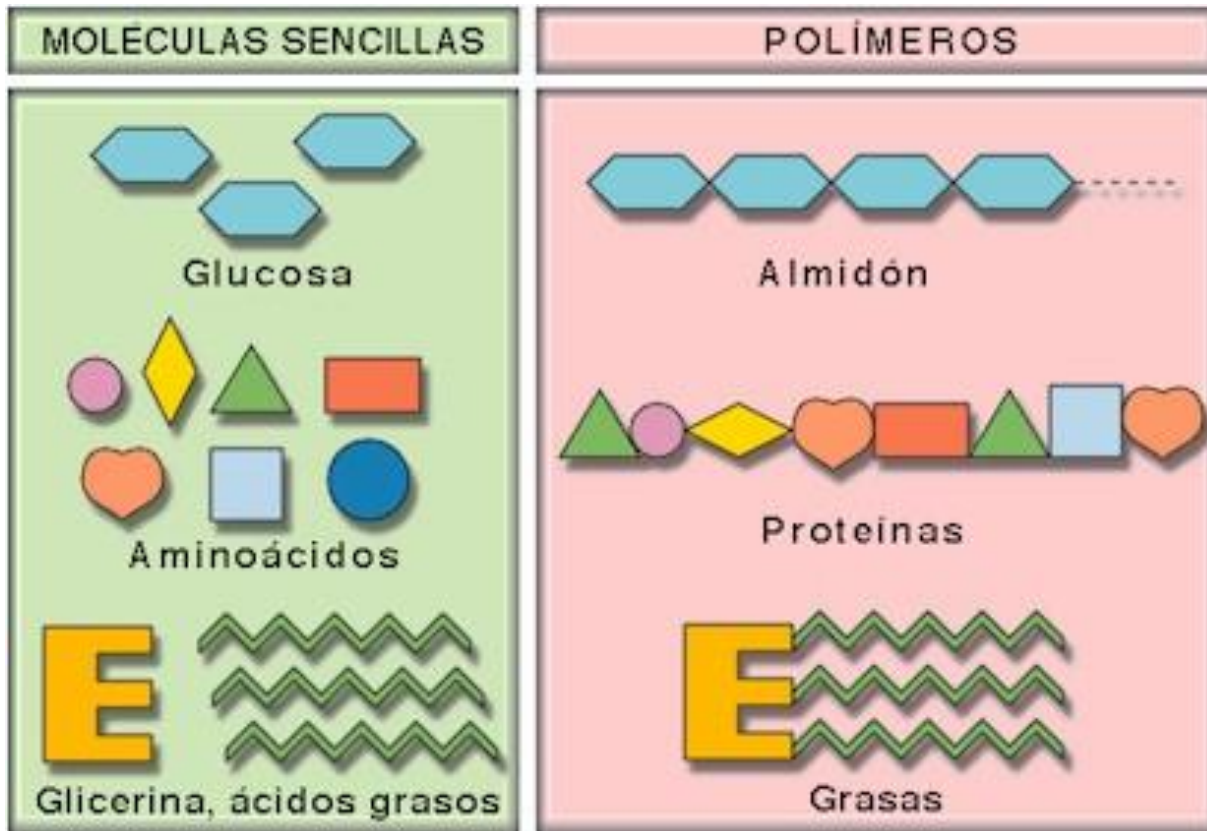
Absorción intestinal

- É un proceso posterior á dixestión.
- A **absorción consiste no paso dos nutrientes a través do intestino ata o sistema circulatorio.**
- O paso dos nutrientes realízase molécula a molécula, mediante **difusión e transporte activo.**
- Para mellorar a eficacia na absorción, algúns animais desenvolven estruturas encargadas de aumentar a superficie de absorción como:
  - Os **cegos intestinais** nos Peixes Teleósteos (sardiña, troitas, anguilas, salmón, ...)
  - As **Válvulas espirales** nos Peixes Cartilaxinosos (quenllas, raias,...)
  - As **Pilosidades intestinais**, como en nós.

As pilosidades intestinais

- O Intestino de vertebrados apresenta repregamentos da mucosa intestinal, o que aumenta a superfície 250 m^2
- Nas células da mucosa existem repregamentos chamados micropilosidades.
- Ou seja, existem cristas com pilosidades que apresentam a sua vez, micropilosidades

Absorción no intestino

- Os **monosacáridos** absórbense rápidamente por **difusión e transporte activo**
- Os **aminoácidos** absórbense por **transporte activo**
- En ambos casos pasan aos capilares
- A **glicerina + ácidos graxos** pasan ás células intestinais, aí vólvense a ensamblar formando unha **graxa** que é recollida polos **vasos quilíferos** do sistema circulatorio linfático e desde éste, pasan ao sangue

Exestión

- **Consiste na eliminación de residuos da dixestión**, que no intestino groso transfórmanse en feces e son expulsados ao exterior
- Na maioría dos Vertebrados a expulsión é mediante **defecación**, que pode ser de formas distintas:
  - Nos Anfibios, Réptiles e Aves van a parar á **cloaca**, que é un ensanchamento do intestino en onde tamén rematan os condutos excretores e condutos reprodutores.
  - Nos Mamíferos, as feces saen directamente ao exterior a través do **ano**.
- Nalgúns tipos de Aves, coma as rapaces nocturnas, a exestión é por **regurxitación** dunha bola: “**egagrópila**”, na que poden atoparse restos non dixeridos (pelos, plumas, osos, etc).

Transporte de nutrientes

- Unha vez absorbidos os nutrientes, o aparato circulatorio encárgase de transportalos ao resto das células do organismo
- Diferenzas
  - ▣ Nos **animais pouco complexos** (Poríferos, Cnidarios e algúns vermes planos como os Plathelminths) non existe sistema circulatorio, realizándose o transporte, célula a célula por difusión e transporte activo.
  - ▣ Nos **animais máis complexos**, o aparato circulatorio está formado por:
    - Un líquido de transporte (1)
    - Vasos sanguíneos (2) e
    - Corazón (3)

(1) Líquido de transporte

- É un tecido conectivo que circula polo interior do aparato circulatorio
- Formado por:
  - Auga
  - Sales minerais
  - Proteínas
  - Células e
  - Distintos pigmentos encargados de transportar gases como O_2 e CO_2
- Existen varios tipos que se diferencian na composición ou no tipo de pigmento que conteñen:
  - Hidrolinfa
  - Hemolinfa
  - Sangue e
  - Linfa

(1) Líquido de transporte

□ **Hidrolinfa:**

- Propio de invertebrados inferiores como os Equinodermos
- Composición bastante semellante a auga de mar
- Transporta nutrientes e substancias de refugallo
- Non transporta gases

□ **Hemolinfa**

- Líquido de transporte de moitos Invertebrados
- En Moluscos e Crustáceos teñen un pigmento respiratorio, a **hemocianina** que transporta o O_2

(1) Líquido de transporte

□ **Sangue**

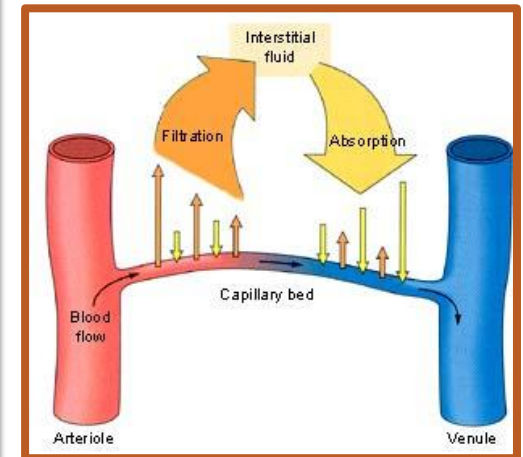
- Existe en Vertebrados e en Anélidos
- É unha mestura complexa formada por plasma e 3 tipos de células (eritrocitos, leucocitos e plaquetas)
- Nos Vertebrados o sangue contén **hemoglobina**, como único pigmento respiratorio.
- Nos Anélidos posúe a **hemoeritrina** e **clorocruorina** como pigmentos
- Ademáis de transportar nutrientes, defende contra as infeccións e lesións e distribúe a calor por todo o organismo.

□ **Linfa**

- Presente nos Vertebrados
- Teñen un sistema circulatorio linfático conectado co sistema circulatorio sanguíneo
- Composición: semellante ao sangue, pero como diferenzas, non existen eritrocitos, nin plaquetas e transporta maior cantidade de lípidos e de leucocitos.

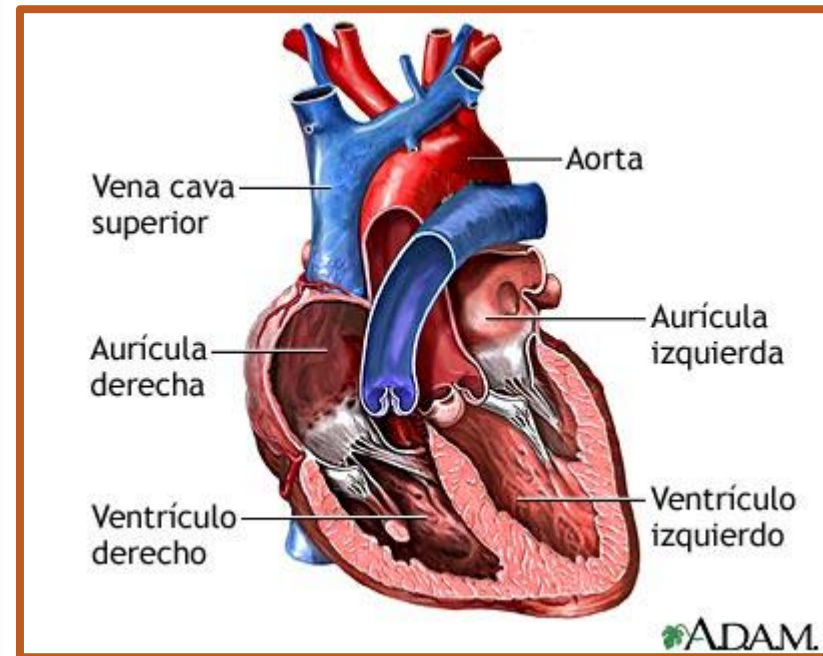
(2) Vasos sanguíneos

- Condutos que forman o sistema vascular polo que circulan os líquidos de transporte.
- 3 tipos de vasos sanguíneos:
  - Arterias
    - Vasos polos que sae o sangue do corazón
    - Paredes moi grosas, duras e elásticas, para poder soportar a elevada presión coa que sae o sangue.
  - Veas
    - Vasos polos que o sangue entra no corazón
    - Diámetro de menor calibre, paredes máis delgadas cas arterias
  - Capilares
    - Vasos que conectan as arterias coas veas
    - Teñen unhas paredes formadas por unha soa capa de células, onde se fai o intercambio de nutrientes e gases.

(3) Corazón

- É o órgano encargado de impulsar os líquidos de transporte, mediante movementos de contracción (**sístole**) e dilatación (**diástole**)
- Existen varios tipos
  - ▣ **Corazóns tubulares:** con forma de tubo
  - ▣ **Corazóns accesorios:** encárganse de acelerar a circulación en determinadas zonas
  - ▣ **Corazóns tabicados,** con 2 tipos de cámaras:
    - Polas que entra o sangue:
AURÍCULAS
    - Polas que sae o sangue:
VENTRÍCULOS

Modelos de aparatos circulatorios

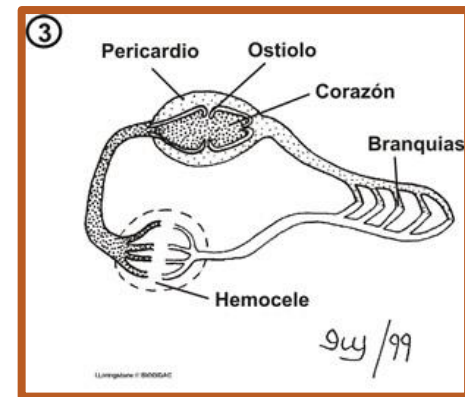
Segundo a estrutura que presente a rede de vasos sanguíneos, distinguense 2 tipos de aparatos circulatorios:

- abertos
- pechados

a.-Aparatos circulatorios abertos

□ **Abertos:**

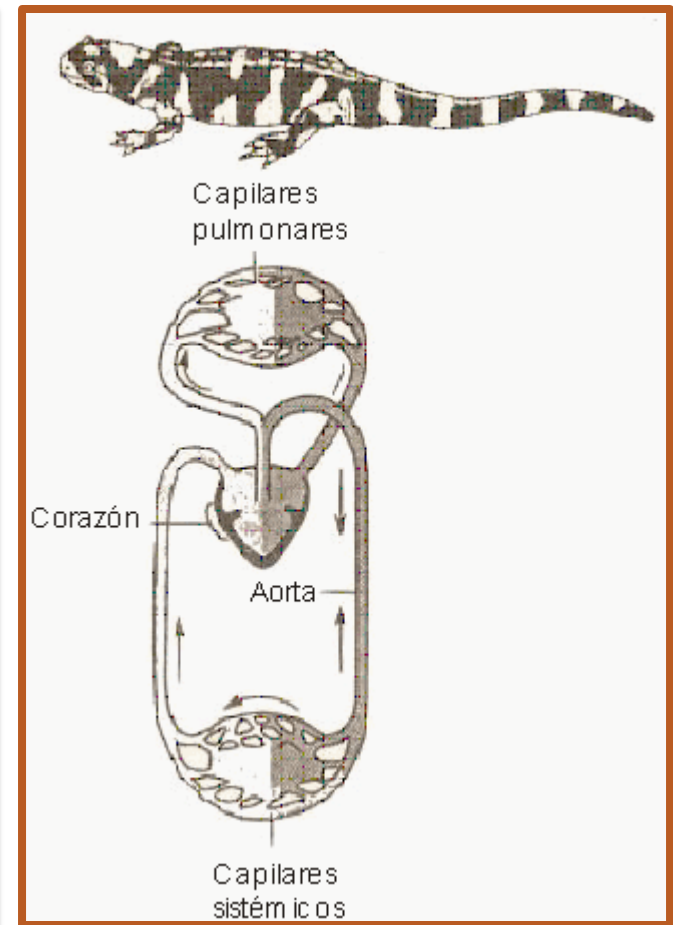
- Caracterízanse porque os vasos non forman un circuito pechado, senón que se abren ás cavidades corporais
- O líquido de transporte sale fóra dos vasos, para bañar directamente ás células do animal, efectúandose alí o intercambio de gases e de nutrientes
- É propio de:
  - Artrópodos e
  - Moluscos
- A circulación aberta é suficiente para organismos animais con taxas metabólicas moi baixas
- É un sistema que require unha presión moi baixa ou un gran volume sanguíneo, de aí que o fluxo sexa lento. Isto condiciona o tamaño do animal.

b.- Aparato circulatorio pechados

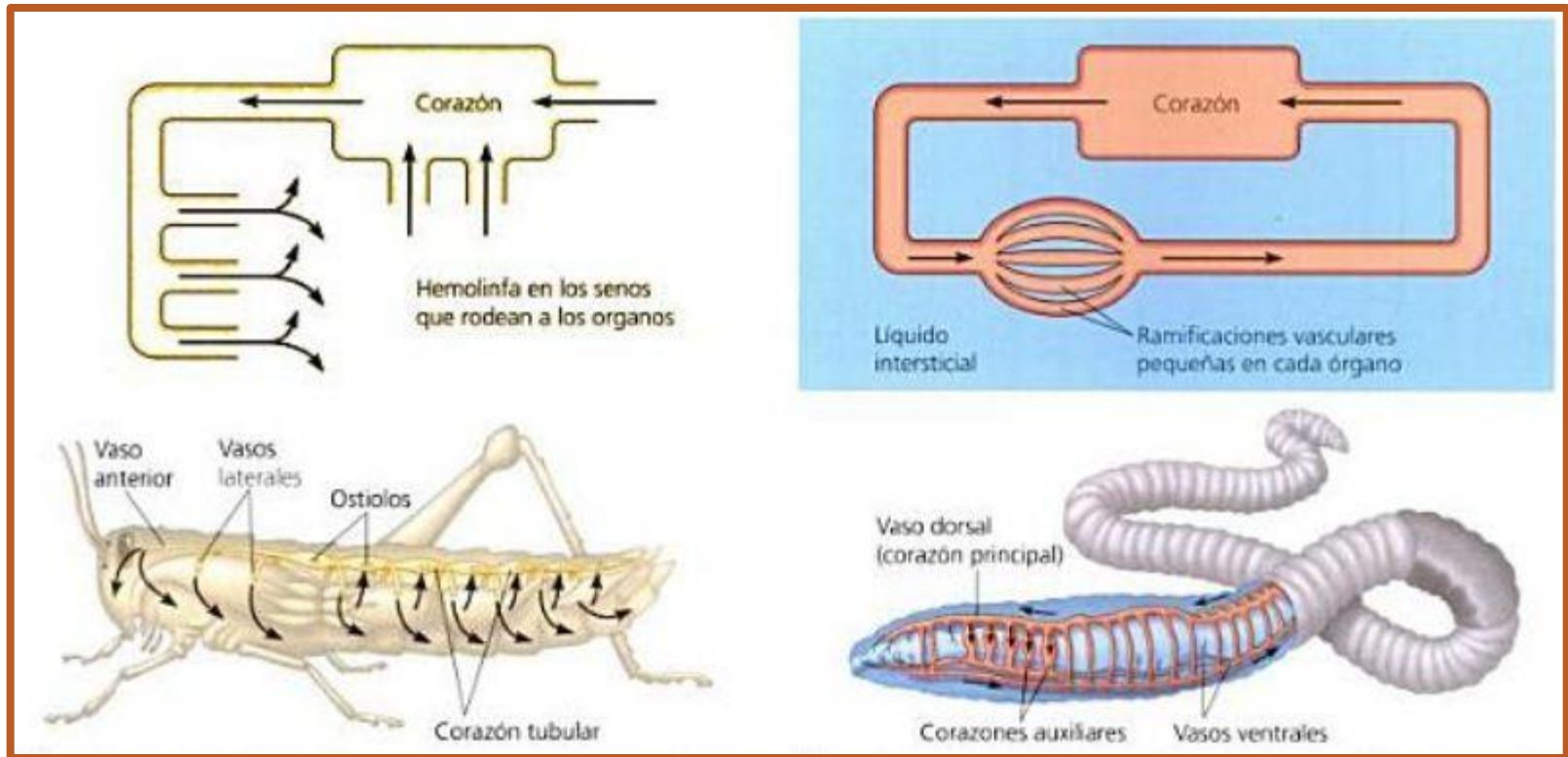
□ Pechados:

- A medida que se ascende na escala zoolóxica, requírese un sistema circulatorio máis eficaz e mellor adaptado as características e condicións de vida do animal.
- Os animais máis activos e de maior tamaño, necesitan un sistema circulatorio que transporte os nutrientes e o osíxeno e retire os refugallos a unha velocidade adecuada ás súas elevadas taxas metabólicas.
- O líquido de transporte circula sempre polo interior de vasos pechados, sen saír deles (coa excepción do plasma)
- O sangue non baña directamente os tecidos, o paso de nutrientes ás células realízase por difusión a través de delgadas paredes dos capilares.
- É propio de Vertebrados e Anélidos

Comparación entre sistema circulatorio abierto e pechado

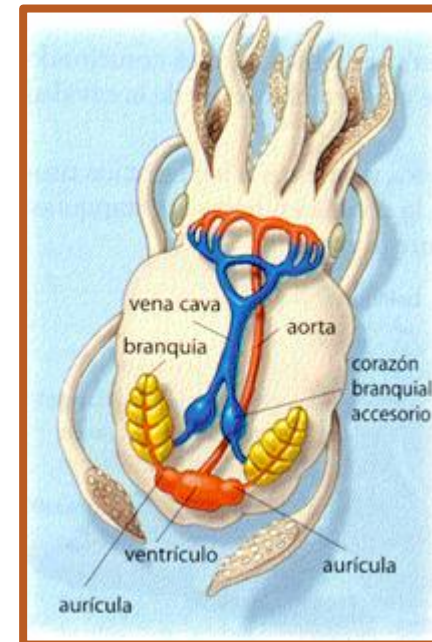
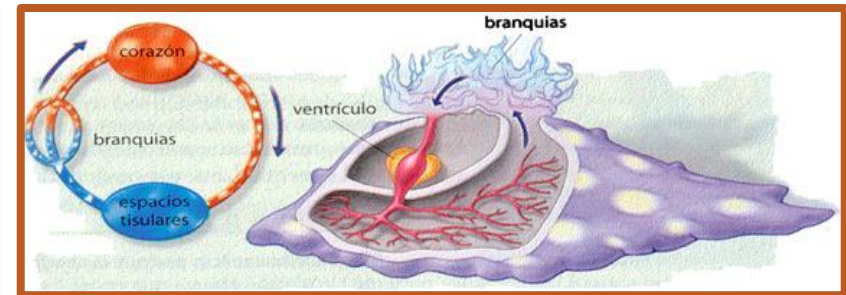

Aparato circulatorio de Invertebrados

- Moluscos
- Artrópodos
- Anélidos

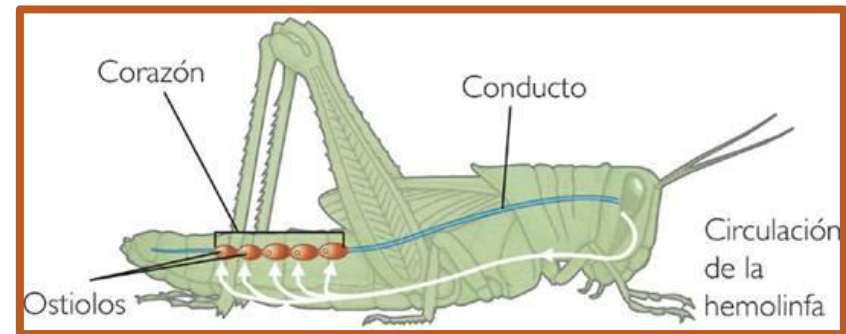
Aparato circulatorio de Moluscos

- Aparato circulatorio **aberto**, cun **corazón tabicado**, que se encontra dentro da cavidade pericárdica.
- Para mellorar a circulación a través das branquias, contén **corazóns accesorios** chamados **branquiais**, que reciben o sangue das veas e impúlsana a través das branquias cara ás aurículas do corazón.
- Os corazóns accesorios corríxen en parte a ineficacia dos sistemas circulatorios abertos.

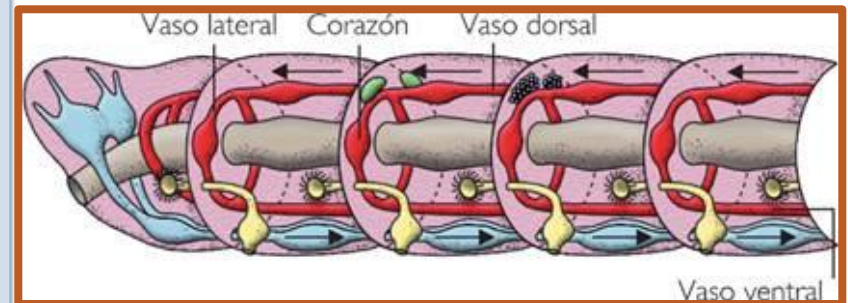
Aparato circulatorio de Artrópodos

- Aparato circulatorio **aberto**, cun **corazón tubular**, que presenta uns pequenos orificios ou **ostiolos**
- O corazón contráese e impulsa a **hemolinfa** cara ás arterias, pasa os espazos tisulares e regresa por outro vaso á cavidade pericárdica que rodea ao corazón

Aparato circulatorio de Anélidos

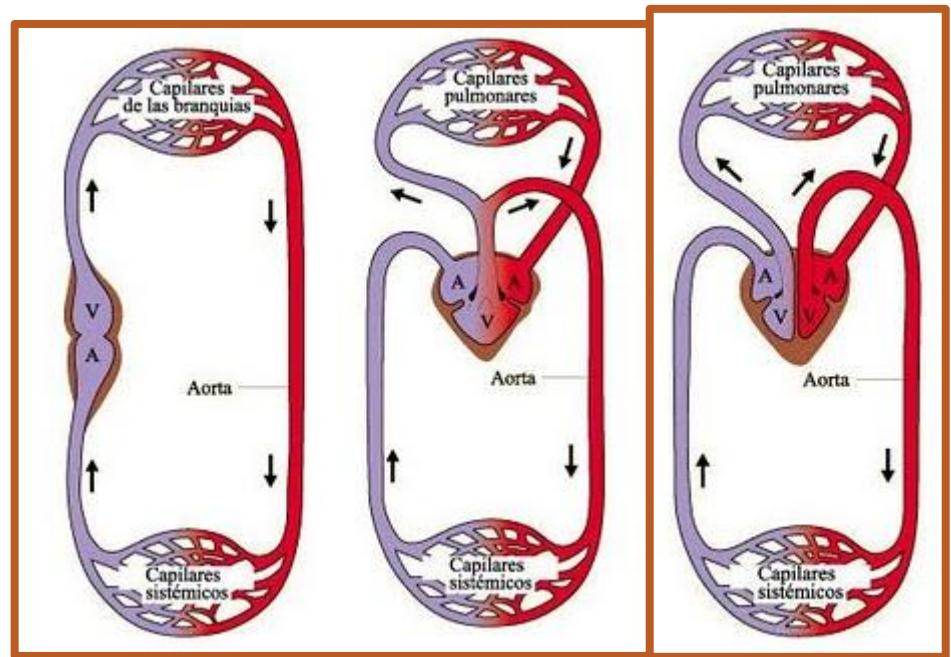
- Aparato circulatorio **pechado**, formado por **2 vasos lonxitudinais** en posición **dorsal** e **ventral**, unidos por varios **vasos transversais**.
- O sangue circula polo vaso dorsal de atrás para adiante, pasa aos vasos transversais e de alí aos vasos ventrales, nos que circula da parte anterior á parte posterior.
- O sangue circula xa que algúns vasos transversais desenvolveron algúns ensanchamentos ou **corazóns**, que teñen a capacidade de contraerse

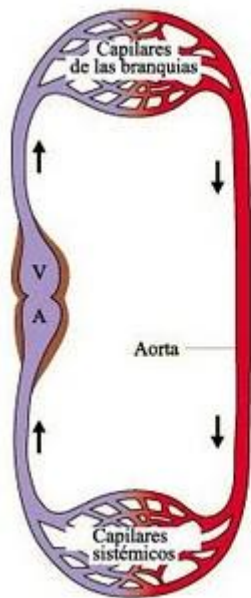
Aparato circulatorio de Vertebrados.

Tipos de circulación

- O aparato circulatorio de Vertebrados é **pechado**, con **corazón tabicado**, e o número de cavidades varia segundo o grupo taxonómico.
- A circulación sanguínea pode ser de 2 tipos:
  - ▣ **simple** ou
  - ▣ **Dobre**Segundo o sangue pase polo corazón 1 ou 2 veces, ao dar 2 volta completa ao organismo

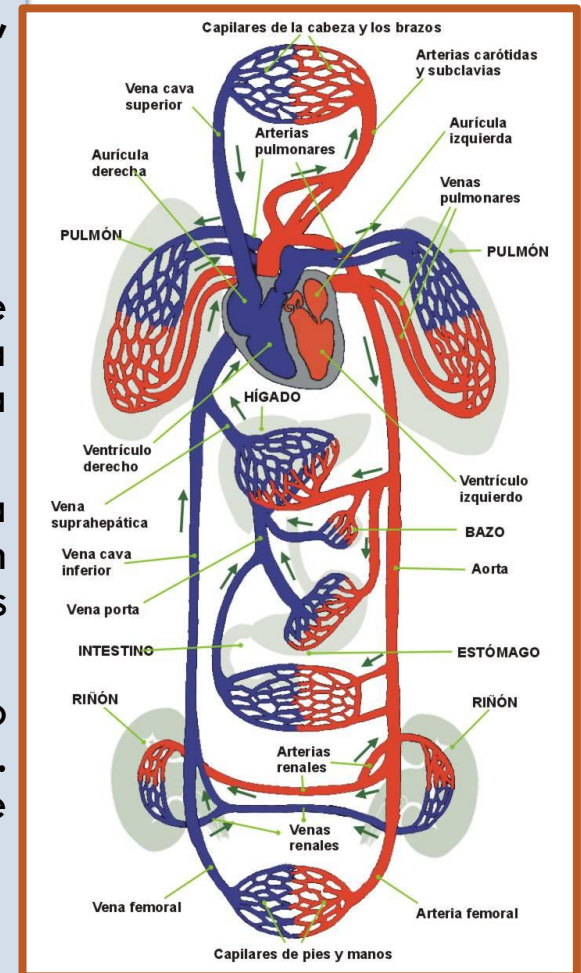
a.- Circulación simple

- Propia de peixes
- Corazón formado por 2 cámaras: aurícula e ventrículo máis un seo venoso (ou cámara accesoria)
- A contracción do ventrículo, o sangue sae do corazón polas arteria (aorta ventral) cara as branquias, onde se osixena e é distribuida pola arteria dorsal a todo o corpo, en onde vai cedendo O_2 e recolle o CO_2 , e regresa polas veas ata o seo venoso do corazón.
- O corazón impulsa sangue sen osixenar, nunca sangue osixenada.

b.- Circulación dobre

- En Vertebrados que respiran mediante pulmóns: Anfibios, Réptiles, Aves e Mamíferos.
- O sangue pasa 2 veces polo corazón seguindo 2 circuitos:
  - **Circuito menor ou pulmonar**
  - **Circuito maior ou xeral**
- O **Circuito menor**: comeza no ventrículo dto, sae o sangue polas arterias pulmonares que van aos pulmóns a osixenarse, sae polas veas pulmonares cara a aurícula esq.
- O **Circuito maior**: comeza no Ventrículo esq., pasa a arteria aorta, e é repartida por todo o organismo en onde cede o O₂ e capta o CO₂, volve a través das veas cavas ata a aurícula dta.
- Nos Animais con circulación dobre, o corazón ao contraerse, impulsa o sangue osixenada e sen osixenar. Dependendo de que estes 2 tipos de sangue se mesture ou non se mesturen, hai **2 tipos de circulación dobre**:
  - **Incompleta e**
  - **Completa**

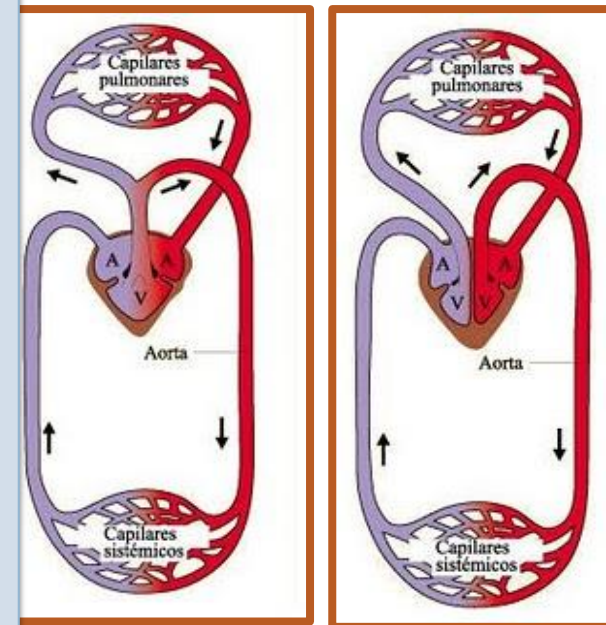
Circulación dobre

□ Incompleta:

- Propia de Anfibios e a maioría dos Réptiles, que presentan un tabique incompleto
- Corazón formado por 3 cavidades: 2 aurículas e 1 ventrículo.
- Debido a esto, o sangue osixenada mestúrase coa sangue sen osixenar no ventrículo.

□ Completa:

- Propia de Aves, Mamíferos e os Crocodilianos (Réptiles)
- Corazón dividido en 4 cavidades: 2 aurículas e 2 ventrículos:
  - A metade esquerda do corazón vai o sangue osixemada
  - A metade dereita do corazón vai o sangue sen osixenar.
  - Non existe comunicación entre a parte dereita e a parte esquerda polo que non existe mestura das sangues

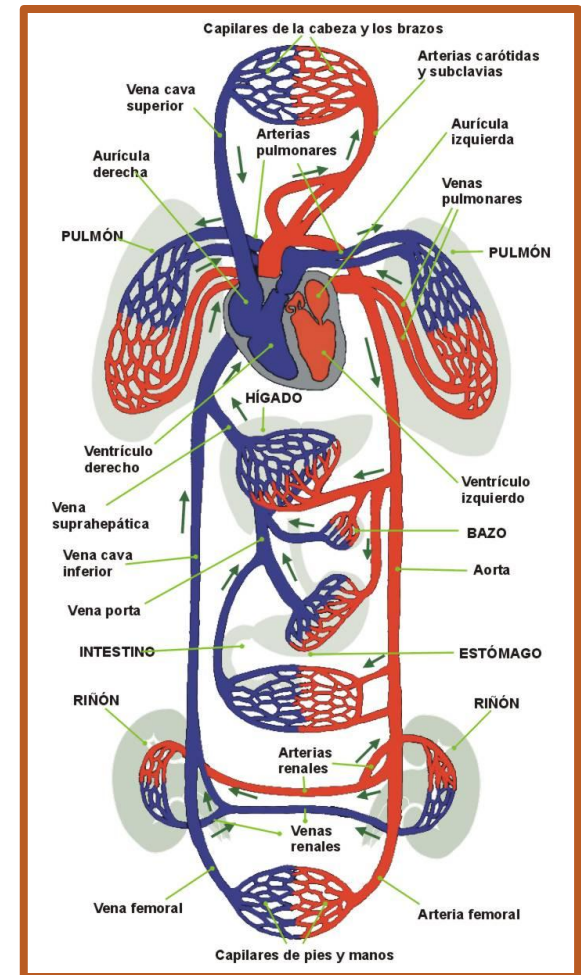

Funcionamento do corazón en Mamíferos

- O sangue circula polos vasos sanguíneos grazas a que o corazón o impulsa mediante movementos coordinados:
  - ▣ De contracción ou sístole
  - ▣ E de dilatación ou díastole
  - ▣ Ambos os 2 movementos son simultáneos:
    - SA e DV
    - DA e SV

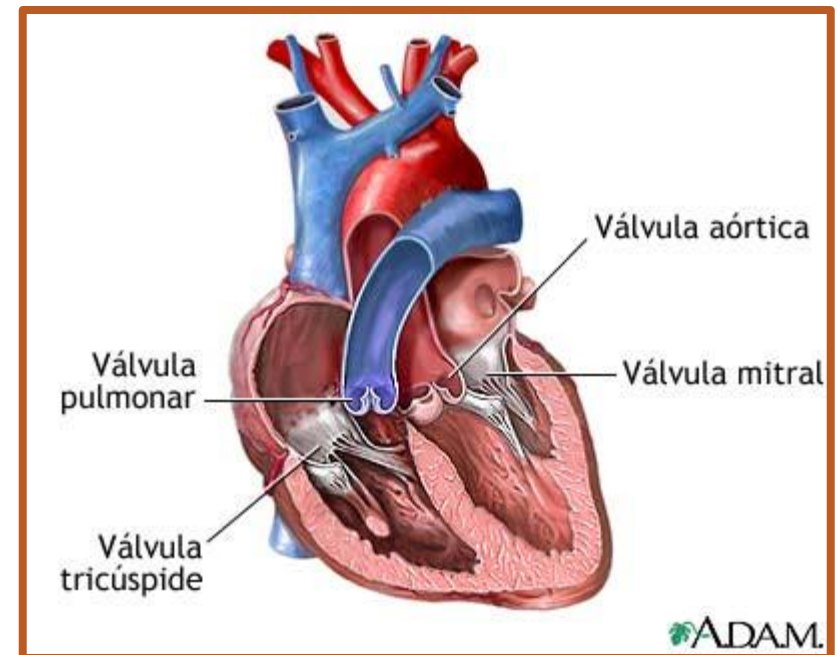
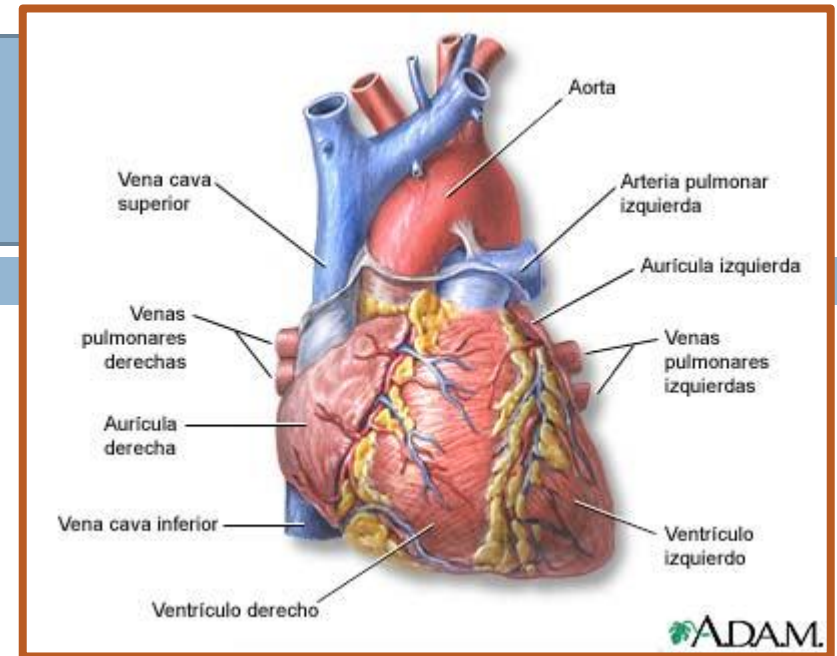
Circuito maior e Circuito menor

- O sangue procedente dos pulmões entra no coração pola **Aurícula esquerda**, pasa ao **Ventrículo esquerdo** e de aí, pola **arteria aorta**, distribúese a todo o organismo a través do **circuito maior ou sistémico**. Regresa ao corazón polas **veas cavas superior e inferior**, que desembocan na **Aurícula dereita**, desde onde pasa ao **Ventrículo dereito**, e desde este aos pulmões por medio da arteria pulmonar. Volve ao corazón a través das veas pulmonares que desembocan na aurícula dereita.

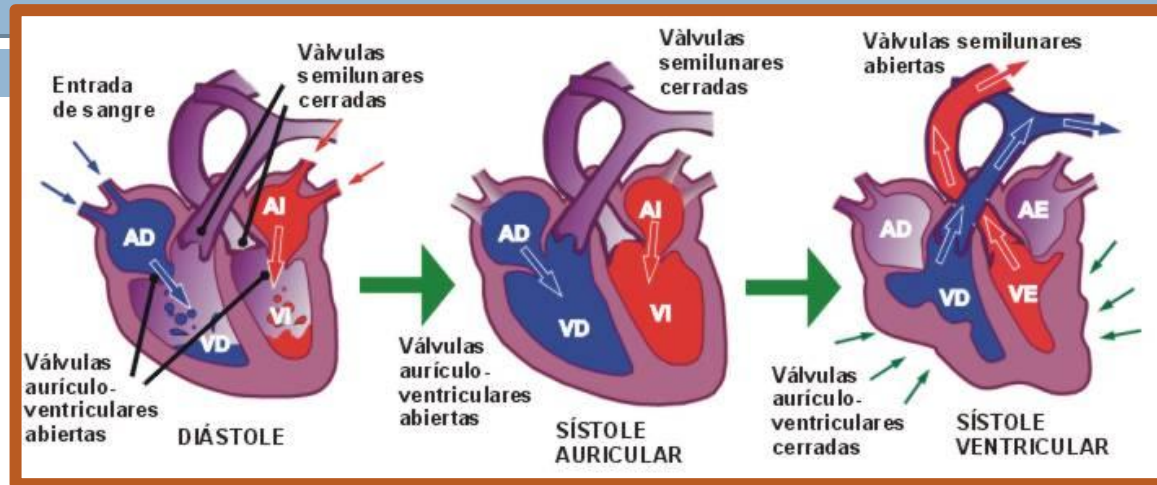

○ corazón

- Para impedir que o sangue retroceda, o corazón ten 4 válvulas que só se poden abrir nunha dirección, determinando o sentido do fluxo sanguíneo:
  - **Válvula Mitral ou Bicúspide:** entre A.esq e V.esq.
  - **Válvula tricúspide:** entre a A.dta. e V.dto.
  - **Válvula aórtica,** entre o V.esq. e a arteria Aorta
  - **Válvula pulmonar,** entre V.dto. e a arteria pulmonar.
- Ademáis de ter un **distinto volume** de sangue que almacenan, as aurículas e ventrículos diferéncianse no **tamaño** e no **grosor** das súas paredes.
- As aurículas son pequenas e teñen as paredes finas
- Os ventrículos bombean a sangue a todo o organismo, mentres que as aurículas o fan únicamente cara os ventrículos

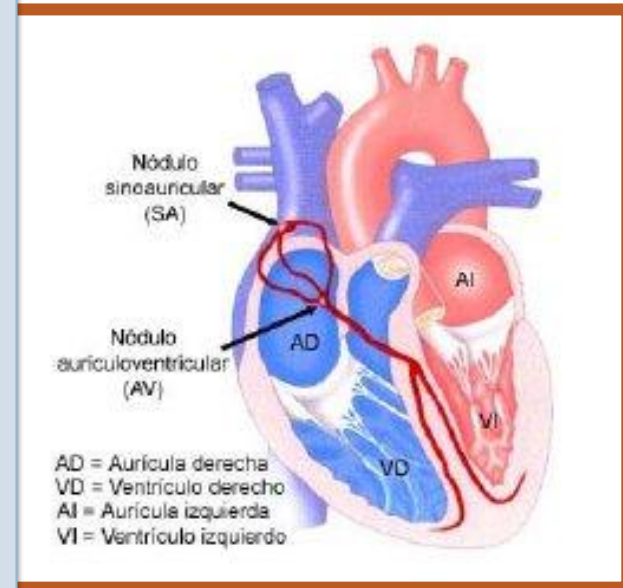
O ciclo cardíaco

- É a sequência de processos que ocorrem no coração para que se produza um latido completo. Num adulto, em repouso, a frequência é de 75 latidos por minuto
- Vários passos consecutivos
  1. **Diástole:** os músculos das aurículas atópanse relaxados e as válvulas aórtica e pulmonar fechadas para impedir o retorno desde as artérias.
  2. **Sístole auricular:** os músculos das aurículas contraem-se e o sangue sae impulsado para os ventrículos que estão em diástole (relaxados). 1º som do latido: fecho das válvulas aurículo-ventriculares
  3. **Sístole ventricular:** os ventrículos contraem-se e impulsionam o sangue a través das artérias (Aorta e Pulmonar). As válvulas Bicúspide e Tricúspide fecham-se impedindo o retrocesso do sangue (2º som: fecho das válvulas arteriais)

Orixe e propagación do latexo cardíaco

- En xeral, os músculos só se contraen cando lles chega un estímulo a través dun nervio motor. O músculo cardíaco posúe características que o diferencian do resto, xa que a súa estimulación se inicia no mesmo músculo.
- O latexo do corazón iníciase nun grupo de células cardionectoras na aurícula dereita, no **nódulo seno auricular** ou **marcapasos**, que teñen capacidade de contraerse por sí mesmas rítmicamente.
- Moi pronto, o impulso propágase rapidamente polas paredes das aurículas, provocando a súa contracción.
- Estes impulsos chegan ao **nódulo aurículoventricular**, e se propaga a través de fibras musculares especializadas, o **fascículo de Hiss**, cara as paredes dos ventrículos dereito e esquerdo, simultaneamente.
- Existen factores que varían a frecuencia cardíaca:
  - ▣ Menor ou maior actividade física
  - ▣ O nivel de estrés
  - ▣ Factores hormonais, etc

Medida da frecuencia cardíaca

- **Frecuencia cardíaca= é o número de ciclos cardíacos que se produce por unidade de tempo (xeralmente, 1 minuto)**
- A frecuencia varía segundo:
  - ▣ A idade da persoa
  - ▣ A actividade que realice
  - ▣ Estado físico (deportista, vida sedentaria) ,...
- Unha forma de coñecer a frecuencia cardíaca é por medio do pulso
- **Pulso= é a distensión que se produce nas paredes das arterias cando o sangue, impulsada con gran forza, sae do corazón** ao producirse a sístole ventricular.
- Normalmente tómase o pulso na arteria radial situada no pulso e tómase co dedo corazón e non co pulgar (latexo propio)

Imaxes das WEBs

- <http://www.educa.madrid.org/web/ies.europa.rivas/biologia/3eso/nutri.html> ... con animacions
- <http://biogeo2.edumoot.com/course/view.php?id=2> ... boa páxina con animacións, páxina de aula virtual
- <http://actbiologia.blogspot.com/2010/02/tema-6a-funcion-de-nutricion-el-aparato.html>
- <http://marjunco.blogspot.com/2010/12/la-nutricion.html>
- http://cn2eso09.blogspot.com/2009/10/01_archive.html
- http://digestiontuvida.blogspot.com/2008/06/01_archive.html
- <http://mimundoeslamedicina.blogspot.com/>
- <http://www.vi.cl/foro/topic/8200-sistema-digestivo/>
- <http://www.lourdesluengo.es/nutricion/digestivo.htm>
- http://www.plusformacion.com/Recursos/r/Aparato-Digestivo-Animal?quicktabs_ofertas_relacionadas_quicktab=2
- <http://www.preparatoriaabierta.com.mx/biologia-2/nutricion-animales.php>
- <http://ssantosctailac.blogspot.com/>
- http://www.delaval.es/Dairy_Knowledge/EfficientFeeding/Basic_Physiology.htm
- <http://paleoamigos-chile.blogspot.com/2010/08/equinodermos.html>
- <http://guillermo-ib2000.blogia.com/2009/093001-equinodermos-ejemplo-la-estrella-de-mar-.php>
- <http://biologiangel.blogspot.com/2008/12/dominio-eucaria.html>
- <http://hagaselaweb.blogspot.com/>
- <http://www.territorioscuola.com/wikipedia/es.wikipedia.php?title=Esponjas>
- <http://www.ustealdia.org/foro/index.php?topic=58990.3360>

Imaxes das WEBs

- <http://es.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1dula>
- <http://losseresvivos-maria.blogspot.com/>
- <https://jonkepa.wordpress.com/2010/01/04/las-10-especies-mas-venenosas-del-planeta/>
- <http://superamanita.blogspot.com/2009/12/espíritrompa.html>
- http://www.infovisual.info/02/060_es.html
- <http://click4biology.info/c4b/H/H3.htm> ... hai que bucear nesta web
- <http://www.canalpatrimonio.com/es/noticias/?iddoc=56361>
- http://www.fondear.org/infonautic/mar/Vida_Marina/Medusas-Inmortales/Medusas_Inmortales.htm
- http://www.kalipedia.com/ciencias-vida/tema/funcion-nutricion/aparato-digestivo-vertebrados.html?x=20070417klpcnavid_113.Kes&ap=1
- http://www.aedem.info/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=433:evaluaci-intervencie-la-disfagia-en-la-em&catid=48:noticias-mcas&Itemid=166
- <http://www.monclovitas.com/foro/showthread.php?page=3&t=38672>
- <http://www.javeriana.edu.co/Facultades/Ciencias/neurobioquimica/libros/perinatal/digestivo1ed.html>
- <http://biomundo.wordpress.com/2010/09/05/organos/>
- <http://matragut.wordpress.com/2011/03/15/>
- http://www.kalipedia.com/popup/popupWindow.html?anchor=klpcnavid&tipo=imprimir&titulo=Imprimir%20Art%EDculo&xref=20070417klpcnavid_120.Kes
- <http://www.monografias.com/trabajos24/circulacion-animal/circulacion-animal.shtml>
- <http://picasaweb.google.com/lh/photo/horzo19Z5erzp2R3HJa8SQ>
- http://adn.rimed.cu/module/biblioteca/datos_esp.php?pag=glo&num=255&Tip=ssb&idMod=7
- <http://www.monografias.com/trabajos63/circulacion-hemorragia-digitopresion/circulacion-hemorragia-digitopresion.shtml>
- <http://explorerbioegen.blogspot.com/2010/11/sistemas-circulatorios-parte-2-de-2.html>
- <http://didactalia.net/comunidad/materiaeducativo/recurso/Circulacion-Mayor-y-Menor-uccl/954df50b-e4ef-4171-ae90-801c9cb8319c>

Imaxes das WEBs

- <http://docentes.educacion.navarra.es/~metayosa/1bach/1nutriani7.html>
- <http://archivo.revistaesalud.com/index.php/revistaesalud/article/viewArticle/270/589>
- <http://pensastequelosabias.blogspot.com/2010/11/las-alteraciones-cardiovasculares.html>